

«Фізичне виховання»

190 год. (6 кредитів)

ЗМ 1. ЕТАП БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

НЕ 1.1. Легка атлетика

НЕ 1.2. Спортивні ігри

НЕ 1.3. Спеціальна підготовка (легка атлетика, баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, спортивна боротьба, плавання, основна гімнастика, атлетична гімнастика).

ЗМ 2. ФОРМУЮЧИЙ ЕТАП ПІДГОТОВКИ

НЕ 2.1. Спеціальна підготовка (легка атлетика, баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, спортивна боротьба, плавання, основна гімнастика, атлетична гімнастика).

НЕ 2.2. Загальна фізична підготовка

НЕ 2.3. Легка атлетика

Модуль-контроль

ЗМ 3. СПЕЦІАЛЬНО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

НЕ 3.1. Легка атлетика

НЕ 3.2. Спортивні ігри

НЕ 3.3. Спеціальна підготовка (легка атлетика, баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, спортивна боротьба, плавання, основна гімнастика, атлетична гімнастика).

ЗМ 4. ФОРМУЮЧИЙ ЕТАП ПІДГОТОВКИ

НЕ 4.1. Спеціальна підготовка (легка атлетика, баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, спортивна боротьба, плавання, основна гімнастика, атлетична гімнастика).

НЕ 4.2. Загальна фізична підготовка

НЕ 4.3. Легка атлетика

Модуль-контроль

ЗМ 5. ЕТАП ПОГЛИБЛЕНОЇ ПІДГОТОВКИ

НЕ 5.1. Легка атлетика

НЕ 5.2. Спортивні ігри

НЕ 5.3. Спеціальна підготовка (легка атлетика, баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, спортивна боротьба, плавання, основна гімнастика, атлетична гімнастика).

ЗМ 6. ЕТАП УДОСКОНАЛЕННЯ

НЕ 6.1. Спеціальна підготовка (легка атлетика, баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, спортивна боротьба, плавання, основна гімнастика, атлетична гімнастика).

НЕ 6.2. Загальна фізична підготовка

НЕ 6.3. Легка атлетика

Модуль-контроль (диференційований залік).

«Правознавство»

90 год. (2,5 кредити)

Мета вивчення навчальної дисципліни. Активні процеси розбудови суверенної української держави, а також діяльність спрямована на створення національної системи права вимагають глибокого знання і розуміння не тільки змісту приписів чинного законодавства, але й основних принципів, ідей, закономірностей та напрямків розвитку основоположних державно-

правових явищ та процесів. Ця вимога стосується не тільки тих осіб, які навчаються у вищих закладах освіти і прагнуть стати юристами-фахівцями, але і студентів з інших факультетів. Для останніх глибоке знання чинного законодавства, теоретичних основ формування та розвитку держави і права, особливостей функціонування різних галузей права є не тільки необхідною передумовою правильного розуміння, засвоєння та ефективної реалізації на практиці своїх прав і свобод, але й стає громадянським обов'язком.

Все це викликає необхідність глибокого вивчення основних державно-правових категорій і конструкцій, багато галузевого інструментарію та наданих ним різноманітних можливостей. Тим самим “Правознавство” як учбова дисципліна стає необхідним і незамінним компонентом сучасної освіти.

Предметом курсу “Правознавство” є норми фундаментальних галузей права України, які визначають основні засади регулювання державно-правових, цивільних, кримінальних, господарських, трудових, сімейних правовідносин.

Програма курсу “Правознавство” побудована з метою найбільш оптимального викладення необхідного навчального матеріалу. В ній висвітлено визначальні положення теорії держави і права, а також основні положення фундаментальних галузей права – конституційного, цивільного, кримінального, трудового, сімейного тощо. Кожна з цих частин розділена на розділи, які охоплюють основні структурні підрозділи та інститути галузі.

В основу курсу покладено вихідні положення теорії держави і права, а також галузевих юридичних наук, вироблені і перероблені багаторічною практикою застосування основні правові інститути і категорії, а також науковий аналіз їх законодавчого оформлення.

Метою курсу є досягнення всебічного глибокого розуміння студентами природи і сутності державно-правових відносин та категорій, підготовка їх до можливого застосування цих знань в практичній діяльності, формування належного, якісного рівня правосвідомості та правової культури.

Після вивчення даного курсу студенти повинні:

- володіти знаннями з різних галузей права;
- розуміти зміст нормативних актів;

- вміти застосовувати норми права до конкретних життєвих ситуацій.

Навчання будується з використанням активних методів: сполучення аудиторних занять із самостійною роботою. До аудиторних занять належать: лекції, практичні заняття, консультації. У поняття самостійної роботи входить написання рефератів, робота з літературою і нормативними актами, огляд бібліографії, вирішення практичних завдань та інші форми. Для перевірки знань використовуються також тестові завдання. Останні носять диференційований характер, подаються альтернативні тести (правильності і помилковості), тести з вибірковими відповідями або ж з двостороннім вибором. Виконання тестових та інших завдань покликане сприяти розвитку у студентів аналітичного мислення, уміння самостійно працювати з нормативними актами, систематизувати отримані знання. Кожна тема супроводжується переліком основних питань та списком літератури. При підготовці до занять студент не повинний обмежуватися списком літератури, зазначеної у посібнику, але й здійснювати пошук самостійно.

Завдання курсу:

I. Формування уявлень про предмет курсу:

1. набуття навичок цілісного сприйняття державно-правових явищ;
2. збагачення знань і формування теоретичних уявлень, що забезпечують повноцінне сприйняття державно-правових явищ;
3. розширення обсягу знань про конкретні предмети і явища, що входять у сферу державно-правового регулювання.

II. Засвоєння основних понять з курсу:

1. збагачення словника термінів;
2. оволодіння прийомами групування, класифікації й узагальнення знань про державно-правові предмети і явища з метою формування відповідних понять.

III. Володіння державно-правовими знаннями, вміннями і поняттями у практичній діяльності:

1. навчання застосуванню теоретичних знань у самостійній практичній діяльності;
2. навчання застосуванню теоретичних знань у самостійній науково-практичній діяльності, сполучення їх з новими поняттями, вироблення нових знань.

Основні знання, уміння та навички, що будуть сформовані у процесі вивчення курсу. Вивчення курсу дозволяє студентові уявити співвідношення суспільства і держави, причини виникнення держави як універсального соціального інституту, тих ознак, які відрізняють її від інших форм соціальної організації діяльності людей. Однією із таких відмінностей є правотворча діяльність держави, тобто виключне право встановлювати і санкціонувати загальнообов'язкові правила поведінки і взаємовідносини в суспільстві. Не менш важливим є осмислення системного характеру права, розуміння кожного елементу цієї системи, способів розвитку правовідносин, правомірної поведінки, законності і правового порядку у суспільстві.

“Правознавство” як навчальна дисципліна має озброїти студентів знаннями понять, методів і принципів пізнання та аналізу державно-правових явищ. Вона складає основу їх загальнотеоретичної підготовки, правової культури і правосвідомості. Специфіка “Правознавства” як навчальної дисципліни полягає у знанні правових понять, їх ознак, у здатності застосовувати їх до аналізу конкретних державно-правових явищ.

Вивчення курсу здійснюється за 2 змістовими модулями:

Змістовий модуль 1.

Теорія держави і права. Конституційне право України

НЕ 1.1. Теорія держави

Основні теорії походження держави. Поняття та основні ознаки держави. Поняття, ознаки та структура механізму держави. Апарат держави. Поняття та класифікація функцій держави. Поняття форми держави. Форма державного правління. Форма державного устрою. Політичний режим.

НЕ 1.2. Теорія права

Поняття та ознаки права. Поняття та елементи системи права. Класифікація принципів права. Основні функції права. Поняття та види форм (джерел) права. Поняття та принципи правотворчості. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб. Поняття та структура правових відносин.

НЕ 1.3. Конституційне право України

Поняття, система та джерела конституційного права. Поняття і основні властивості Конституції. Загальні засади конституційного ладу України та його гарантії. Правовий статус людини і громадянина. Поняття і види основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Поняття громадянства. Набуття та припинення громадянства України. Поняття статусу депутата. ВРУ як єдиний орган законодавчої влади в Україні. Функції і повноваження Президента України. Кабінет міністрів України як вищий орган у системі органів виконавчої влади. Система органів місцевого самоврядування в Україні.

Змістовий модуль 2.

Загальна характеристика окремих галузей права України

НЕ 2.1. Кримінальне право України

Поняття та предмет правового регулювання кримінального права України. Поняття та ознаки злочину. Класифікація злочинів. Поняття та елементи складу злочину. Поняття кримінальної відповідальності та її підстави. Стадії вчинення злочину. Співучасть у злочині: поняття, ознаки, форми. Поняття та ознаки кримінального покарання. Система кримінальних покарань. Загальні засади призначення покарання. Амністія та помилування. Погашення і зняття судимості.

НЕ 2.2. Цивільне право України

Поняття, система та джерела цивільного права України. Цивільні правовідносини: поняття, елементи. Поняття і форми власності. Загальні положення зобов'язального права. Цивільно-правові договори: поняття, форми, види. Цивільно-правова відповідальність. Основи спадкового права України.

НЕ 2.3 . Трудове право України

Поняття та предмет правового регулювання трудового права України. Трудовий договір: поняття, сторони, зміст, форма. Порядок прийняття на роботу. Робочий час. Час відпочинку. Підстави розірвання трудового договору. Дисциплінарна відповідальність та матеріальна відповідальність. Індивідуальні і колективні трудові спори.

НЕ 2.4. Сімейне право України

Поняття сімейного права України. Поняття шлюбу. Умови і порядок одруження. Шлюбний договір: поняття та порядок укладення. Особисті і майнові права та обов'язки подружжя. Права та обов'язки батьків і дітей. Припинення шлюбу. Опіка і піклування. Усиновлення.

Рекомендована література

1. Правознавство: Підручник / Авт. кол.: Демський С.Е., Ковальський В.С., Колодій А.М.; За заг. ред. В.В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 24-42.
2. Основи правознавства: Навчальний посібник / Під ред. С.В. Ківалова, М.П. Орзіха. – Одеса: Юридична література, 2003. – С. 29-44.
3. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2002. – 5-12.
4. Правознавство: Підручник / За ред. В.В. Копейчикова, А. М. Колодія – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 19-21, 44-64.
5. Правознавство: Навчальний посібник / За заг ред С.М. Тимченка, Т.О. Коломоєць. – К.: Істина, 2007. – С. 5-33,
6. Костенко О.Б. Основи правознавства: Посібник. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – С. 3-33.
7. Правознавство: Підручник / С.Л. Лисенков. – К.: ФОРУМ. – 2004. – С. 26-50.
8. Скакун О. Теорія держави і права: Підручник. – Харків: Консум, 2006. – С. 22-25, 38-40, 47-50, 73-86.

«ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

54 години (2 кредити)

Охорона життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності, створення безпечних та нешкідливих умов праці є одним з найважливіших державних завдань. Успішне вирішення цього завдання значною мірою залежить від належної підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів з питань охорони праці.

Відповідно до наказу Міністерства освіти України «Про вдосконалення навчання з охорони праці й безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах освіти України» від 02.12.1998 р. № 420 з метою забезпечення виконання вимог Державної програми навчання та підвищення рівня знань працівників, населення України з питань охорони праці, інших нормативно-правових актів, починаючи з 1999/2000 навчального року під час підготовки фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів (молодший спеціаліст і бакалавр) у вищих закладах освіти незалежно від рівня акредитації здійснюється вивчення дисципліни «Основи охорони праці».

«Основи охорони праці» — це нормативна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їх подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань охорони праці, з питань гігієни праці, виробничої санітарії, виробничої безпеки та пожежної безпеки, визначеного відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.

Мета викладання дисципліни – ознайомити студентів з законодавчою та нормативною базою з питань ОП, а також з основами виробничої безпеки.

У результаті вивчення курсу студент має набути такі компетенції:

а) знати:

1. Зміст основних нормативно-правових документів з питань ОП.
2. Основні характеристики параметрів виробничого середовища та їх вплив на людину.
3. Зміст та обсяг надання першої медичної допомоги потерпілим.

б) уміти:

1. Оцінювати умови праці з організаційно - економічних питань;
2. Застосовувати навички аналізу стану ОП на підприємстві;
3. Оцінювати параметри мікроклімату виробничих приміщень

Вивчення курсу здійснюється за двома змістовими модулями:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Н.Е. 1.1. Законодавча та нормативна база з питань охорони праці.

Основні законодавчі акти з питань охорони праці. Основні положення Закону України «Про охорону праці». Охорона праці жінок, неповнолітніх та інвалідів. Відповідальність за порушення законодавства з охорони праці. Державне управління охороною праці.

Н.Е. 1.2. Організація охорони праці на виробництві.

Обов'язки роботодавців та працівників щодо виконання вимог охорони праці. Служба охорони праці підприємства. Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці. Стажування,

дублювання та допуск працівників до роботи. Державний нагляд та громадський контроль за охороною праці.

Н.Е. 1.3. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

Класифікація нещасних випадків. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Розслідування та облік випадків виявлення хронічних професійних захворювань і отруень. Розслідування та облік аварій. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності на виробництві.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ БЕЗПЕКИ

Н.Е. 2.1. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Фізіологічні особливості різних видів діяльності. Гігієнічна класифікація праці. Мікроклімат виробничих приміщень. Забруднення повітря виробничих приміщень. Вентиляція виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень. Шум, вібрація, ультразвук та інфразвук. Іонізуюче випромінювання. Електромагнітні поля та електромагнітні випромінювання. Випромінювання оптичного діапазону (інфрачервоні, ультрафіолетові, лазерні). Охорона праці користувачів комп'ютерів. Засоби колективного та індивідуального захисту.

Н.Е. 2.2. Електробезпека.

Дія електричного струму на організм людини. Види електричних травм. Допустимі значення струмів і напруг. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електрострумом. Системи засобів і заходів безпечної експлуатації електроустановок. Надання першої медичної допомоги при ураженні електричним струмом.

Н.Е. 2.3. Пожежна безпека.

Загальні відомості про процес горіння. Показники пожежовибухонебезпечності речовин та матеріалів. Оцінка об'єктів щодо їх вибухопожежонебезпечності. Забезпечення пожежної безпеки об'єкта.

Н.Е. 2.4. Надання першої медичної допомоги потерпілим.

Порядок надання першої медичної допомоги при: електротравмах; закритих і відкритих ушкодженнях живота; закритих і відкритих ушкодженнях хребта і спинного мозку; закритих і відкритих ушкодженнях черепа; травматичному шоці; тепловому та сонячному ударі; асфіксії; артеріальних і венозних кровотечах; переломах кісток; ураженні блискавкою; обмороженнях.

Правила поведінки з потерпілим при травмах. Методика проведення непрямого масажу серця і штучної вентиляції легень.

Н.Е. 2.5. Безпека під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт та застосування підіймально-транспортної техніки.

Загальні вимоги безпеки під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт. Безпека вантажопідіймального обладнання.

Основна література до курсу:

1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 2-е вид./ За ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
2. Закон України „Про охорону праці” в редакції від 21 листопада 2002 р.
3. Законодавство України про охорону праці (збірник нормативних документів. У 4 т. – К.: держнаглядохоронпраці; Основа, 1995.
4. Кодекс законів про працю України. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 1040 с.
5. Барабаш В.И., Шкрабак В.С. Психология безопасности труда. – СПб, 1996.
6. Геврик Є.О. Охорона праці. – К.: Ельга; Ніка-Центр, 2003. – 280 с.

7. Денисенко Г.Ф. Охрана труда. – М.: Высшая школа, 1995. – 320 с.
8. Жидецкий В.Ц. Основы охорони праці. – Львів: Афіша, 2002. – 320 с.
9. Охрана труда / Князевский Б.А., Долин п.А., Марусова т.П. и др./ Под ред. Б.А. Князевского. – М.: Высшая школа, 1982. – 312 с.
10. Основы охорони праці/ За ред. Гандзюка М.П., Купчика М.П. – К.: основа, 2000. – 416 с.

Методика викладання та методи навчання: В процесі викладання даної дисципліни використовуються різноманітні методики викладання та методи навчання: лекції, практичні заняття, модульні контрольні роботи, тести.

Оцінювання: В процесі викладання курсу реалізуються різні форми поточного контролю (складання тестових завдань, проведення поточного модульного і підсумкового тестового контролю), а також здійснюється підсумковий контроль у формі письмового заліку чи іспиту (згідно робочих програм факультету).

«Екологія»

190 год. (6 кредитів)

Мета курсу: студент повинен оволодіти фактичним матеріалом даної дисципліни, засвоїти наукову термінологію з екології, навчитись формуванню системного підходу до вирішення екологічних проблем.

У результаті вивчення курсу студент має набути таких **компетенцій**: *знання про* основні поняття та терміни екології, про основні складові різних рівнів організації живого, закономірності будови та функціонування біологічних моделей, про гомеостаз як важливу характеристику систем, про специфіку екологічних систем, про основні задачі щодо вирішення глобальних та регіональних екологічних проблем сьогодення; *уміння* визначати загальні принципи та рівень взаємодії організмів між собою та з факторами навколишнього середовища, виявляти чинники, що характеризують функціональні складові і зв'язки біосфери, вільно оперувати набутими знаннями при аналізі й вирішенні певних екологічних ситуацій і задач.

ЗМ 1. ЗАГАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ

НЕ 1.1. Екологія – наука про взаємодію організмів та їх угруповань із середовищем існування та між собою.

1. Екологія як наука, її предмет, методи та завдання.
2. Основні розділи екології.
3. Глобальні екологічні проблеми сьогодення, актуалізація екологічних досліджень.

НЕ 1.2. Екологічні фактори, їх класифікації та загальні закономірності дії на живі організми.

- 1.2. Основні середовища існування організмів.
2. Екологічні фактори, як елементи середовища.
3. Класифікації екологічних факторів.
4. Закономірності дії екологічних факторів на живі організми.

НЕ 1.3. Теоретичні аспекти функціонування популяцій. Екосистеми та їх місце в організації біосфери.

1. Поняття популяції та виду в екології.

2. Структура популяцій.
3. Біоценози та їх різноманітність.
4. Кругообіг речовин в екосистемі, поняття про трофічні ланцюги.
5. Біогеоценоз.

НЕ 1.4. Структурні та функціональні особливості біосфери.

1. Поняття “біосфери”. Вчення В.І. Вернадського про біосферу.
2. Поява проблеми “людина і оточуюче середовище”, її розвиток і перспективи.
3. Біосфера, її межі та походження.
4. Поняття “ноосфери”.

ЗМ 2. ПРИКЛАДНА ЕКОЛОГІЯ

НЕ 2.1. Природні та антропогенні забруднення біосфери стійкість екосистем.

1. Забруднення та їх класифікації.
2. Характеристика основних категорій забрудників.
3. Нормування антропогенного забруднення та поняття про екологічний моніторинг.

НЕ 2.2. Екологічна безпека атмосфери, гідросфери та літосфери.

1. Характеристика основних хімічних та фізичних забруднень різних типів середовища.
2. Екологічна безпека атмосфери, гідросфери та літосфери.
3. Нормування якості повітря та визначення концентрації забрудників у всіх типах середовищ довкілля.

НЕ 2.3. Проблеми охорони живої природи.

1. Сучасний стан і перспективи охорони рослинного і тваринного світу.
2. Рациональне використання фітоценозів та зооценозів.
3. Заповідна справа і міжнародне співробітництво.

НЕ 2.4. Правові та міжнародні аспекти охорони природи. Міжнародні природні ресурси та співробітництво в галузі охорони природи. Екологічні проблеми України

1. Історія міжнародної екологічної співпраці.
2. Міжнародні природні ресурси.
3. Міжнародні екологічні організації і програми охорони оточуючого середовища. Участь України у міжнародних природоохоронних заходах та реалізації екологічних програм і проектів.
4. **Екологічний стан окремих регіонів України**

Для засвоєння курсу пропонуються такі літературні джерела:

1. Білявський Г.О. Основи екологічних знань.- К.: Либідь, 1995.- 288 с.
2. Білявський Г.О., Падун М.М., Фурдуй Р.С. Основи загальної екології.- К.:Либідь, 1995.- 368 с.
3. Дедю И.И. Экологический энциклопедический словарь.- Кишинев: Гл.ред. МСЭ.- 408 с.
4. Джигерей В.С Екологія та охорона навколишнього середовища.- К.- 2000.
5. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології: Підручник / за ред. К.М. Ситника.- К.:Вища шк., 2001.- 358 с.

6. Кучерявий В.П. Екологія.- Львів:Світ, 2000.- 500 с.

«СОЦІОЛОГІЯ»

54 год. (1,5 кредити)

Мета викладання дисципліни: підвищення рівня світоглядної і гуманітарної підготовки студентів шляхом оволодіння знаннями про соціальні зв'язки і відносини, способи їх організації, закономірності функціонування і розвитку.

У результаті вивчення курсу студент має набути таких компетенцій: знання про специфіку соціологічного знання, його об'єкт і предмет, про історію зарубіжної і вітчизняної соціології, перспективи її подальшого розвитку; про суспільство, закони його функціонування та розвитку; про місце і роль соціальних факторів і соціальних інститутів у житті суспільства;

уміння розуміти, інтерпретувати і використовувати в професійній діяльності і в повсякденному житті основні теоретичні і практичні положення соціології, дані конкретно-соціологічних досліджень; теоретично осмислювати особливості моменту, який переживає Україна і світове співтовариство; органічно пов'язувати здобуті соціологічні знання із складними проблемами сучасного життя; вироблення навиків організації і проведення конкретно-соціологічних досліджень і використання їх результатів у практичній роботі.

Вивчення курсу здійснюється за двома змістовими модулями:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 “Методологічні засади соціологічного знання”

НЕ 1.1. Соціологія як наука. Предметна специфіка соціології

Об'єкт і предмет соціології. Предметна специфіка соціології в системі суспільствознавства. Структура соціологічного знання. Загальносоціологічна теорія, спеціальні соціологічні теорії, галузеві соціології, прикладні /емпіричні/ соціологічні дослідження. Понятійно-категоріальний апарат. Поняття законів та закономірностей в соціології. Функції соціології.

НЕ 1.2. Виникнення, основні етапи та напрямки соціології

Ранні етапи формування соціологічних знань. Протосоціологія. Класична соціологія XIX ст. Розвиток соціальних та соціологічних знань в Україні. Основні напрями соціології XX ст. Проблеми та напрямки розвитку вітчизняної соціології в сучасних умовах.

НЕ 1.3. Суспільство як соціальна система

Поняття суспільства. Суть системного підходу до вивчення суспільства. Теорії походження суспільства. Типи суспільств. Соціальні зміни та соціальний розвиток. Особливості розвитку сучасного українського суспільства.

НЕ 1.4. Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства

Соціальна структура суспільства. Основні зрізи соціальної структури. Поняття соціальної нерівності. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність. Основні тенденції змін соціальної структури українського суспільства на сучасному етапі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 “Соціологічні теорії середнього рівня”

НЕ 2.1. Особистість в системі соціальних зв'язків

Особливості соціологічного аналізу особистості. Особистість як біосоціальна категорія. Соціологічна структура особистості. Поняття соціального статусу та соціальної ролі особи. Соціалізація особистості як процес набуття психологічних і соціальних властивостей та характеристик індивідом. Основні етапи соціалізації індивіда. Фактори соціалізації.

НЕ 2.2. Соціологія сім'ї та гендерні дослідження

Сім'я як складний соціальний феномен і соціальний інститут. Структура та функції сім'ї. Основні напрями досліджень сімейно-шлюбних відносин в соціології. Проблеми трансформації інституту сім'ї. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні. Гендерна соціологія та гендерні дослідження.

НЕ 2.3. Соціологія культури та освіти

Соціальна сутність культури. Структурні елементи та форми вияву культури в житті людини і суспільства. Особливості національної культури у контексті відродження українського соціуму. Статус, предмет і об'єкт соціології освіти. Освіта як соціальний інститут. Основні проблеми функціонування інституту освіти в сучасній Україні.

НЕ 2.4. Організація і проведення соціологічного дослідження

Поняття та типи соціологічних досліджень. Етапи соціологічного дослідження. Основні компоненти програми соціологічного дослідження. Емпіричні методи соціології. Соціологічне опитування та його види. Структура соціологічної анкети та основні вимоги до формулювання питань. Поняття соціологічної вибірки. Репрезентативність вибірки.

Основна література до курсу:

1. Гіденс Е. Соціологія. – К.: Наукова думка, 1999. – 778 с.
2. Піча В.М. Соціологія: загальний курс. Навч. посібник для студентів вищих закладів України. - К.: Каравела, 1999.- 248с.
3. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. – К.: НАУ, 1998. – 235 с.
4. Смелзер Н. Социология.- М.: Феникс, 1994.- 688с.
5. Соціологія: навчальний посібник. - К.: НАУ, 2003.- 202 с.
6. Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /За ред. В.Г.Городяненка.- К.: Видавничий центр „Академія”, 2003.- 560с.
7. Черниш Н.Й. Соціологія. Курс лекцій.– Львів: Кальварія, 2003. – 543 с.

«Безпека життєдіяльності»

190 год. (6 кредитів)

Кількість надзвичайних ситуацій техногенного і природного походження зростає з кожним роком не тільки в Україні, а й у світі в цілому.

Аналіз реалізації природних загроз та прогноз їх розвитку показує, що виникнення природних надзвичайних ситуацій є в більшості випадків об'єктивним неконтрольованим процесом. Разом з тим, існує низка антропогенних факторів, що сприяють виникненню надзвичайних ситуацій (збільшення техногенного навантаження на навколишнє

середовище, висока урбанізація територій, нераціональне розміщення об'єктів господарської діяльності, відсутність чи поганий стан гідротехнічних, протизсувних, протиселевих та інших захисних споруд).

Основними причинами техногенних загроз є незадовільне виконання та порушення вимог технології виробництва, незадовільне матеріально-технічне забезпечення, незадовільний стан зберігання, утилізації та поховання відходів.

Сьогодні визначено багато причин, що сприяють такому стану речей, серед основних – це низька освіченість керівного складу, виробничого персоналу, особливо студентів вищих навчальних закладів освіти щодо дій у надзвичайних ситуаціях (НС), які навчаються за прийнятою програмою від 20 червня 1995 року № 182/200.

Мета вивчення дисципліни – забезпечити відповідні сучасним вимогам знання студентів про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини.

Завдання дисципліни БЖД навчити студентів:

- загальним закономірностям виникнення небезпек, їх властивостям;
- визначити небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами цих небезпек;
- розробляти заходи та застосовувати засоби захисту від небезпечних, шкідливих та вражаючих факторів;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини;
- використовувати у своїй практичній діяльності громадсько-політичні, соціально-економічні, правові, технічні, природоохоронні, медико-профілактичні та освітньо-виховні заходи, які спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати** :

- небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами небезпек мирного часу;
- наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини та навколишнє середовище;
- основи захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання.

Вміти:

- реалізувати відповідні заходи та засоби захисту щодо створення і підтримки здоров'я та безпечних умов життя і діяльності людини;
- у разі виникнення надзвичайних ситуацій приймати адекватні рішення та виконувати дії, спрямовані на їх ліквідацію.

Бути ознайомленим:

- зі змістом документів з міжнародного права, законодавчих та нормативно-технічних документів, керівних і нормативних документів України щодо захисту людей у надзвичайних ситуаціях;
- з видами та організацією екстреної допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій мирного часу.

Підготовку студентів з БЖД рекомендуємо планувати на молодших курсах (так як і в діючий Програмі). Теоретичні знання проводяться в складі навчальних груп, практичні – напівгруп.

Перелік тем в розділах може бути зміненим (до 15% від загального змісту дисципліни БЖД) без скорочення загального обсягу навчальних годин.

Під час занять можливе використання фронтального опитування студентів, проведення письмових контрольних летючок, програмованого контролю знань.

Програма з дисципліни складається із двох підрозділів:

1 – БЖД у повсякденних умовах;

2 – БЖД у надзвичайних ситуаціях мирного часу.

Вивчення курсу здійснюється за двома змістовими модулями:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

БЖД У ПОВСЯКДЕННИХ УМОВАХ

Н.Е. 1.1. Теоретичні основи БЖД (лекція)

Основні поняття і визначення в БЖД (номенклатура небезпек; ідентифікація небезпек; квантифікація небезпек; концепція прийнятого (припустимого) ризику. Системний аналіз безпеки; структурна модель безпеки. Аналіз безпеки життєдіяльності людини. Принципи, методи і засоби забезпечення безпеки життєдіяльності (орієнтуючі, технічні, управлінські, організаційні). Поняття про критичну інфраструктуру.

Н.Е. 1.2. Середовище проживання людини (практичне заняття)

Взаємозв'язок людини з навколишнім середовищем. Характеристика сенсорних систем з погляду безпеки (зоровий, слуховий аналізатори; вестибулярна система; тактильна, температурна, больова чутливість). Людина як „елемент системи „людина-середовище”. Повітря як фактор середовища перебування. Вода як фактор середовища перебування. Ґрунт як фактор середовища перебування.

Н.Е. 1.3. Небезпечні фактори навколишнього середовища (практичне заняття)

Соціальні небезпеки (класифікація, причини та види соціальних небезпек). Біологічні небезпеки (мікроорганізми, гриби, рослини, тварини). Екологічні небезпеки. Джерела екологічних небезпек (важкі метали, пестициди, діоксиди, сполуки сірки, фосфору й азоту, фреони).

Н.Е. 1.4. Небезпечні фактори виробничого середовища (практичне заняття)

Техногенні небезпеки (механічні: вібрація, шум, інфразвук, ультразвук). Електричний струм. Фактори, які визначають небезпеку ураження електричним струмом. Способи і засоби захисту від дії електричного струму. Статична електрична енергія. Електромагнітні поля. Вплив електромагнітних полів на організм людини. Фактори ризику при роботі з комп'ютерами. Методи і засоби захисту від впливу електромагнітного поля. Лазерне випромінювання. Іонізуюче випромінювання. Фізика радіоактивності. Біологічна дія іонізуючих випромінювань. Дозиметричні велечини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

БЖД У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Н.Е. 2.1. Основні положення і принципи забезпечення безпеки життя та діяльності людини (лекція)

Структура єдиної державної системи цивільного захисту ЄДС ЦЗ. Основні заходи цивільного захисту. Режими функціонування єдиної системи цивільного захисту ЄДС ЦЗ.

Н.Е. 2.2. Надзвичайні ситуації мирного часу. Їх характеристика (лекція)

Надзвичайні ситуації техногенного походження. Надзвичайні ситуації на транспорті (автомобільний, повітряний, морський, річковий, залізничний, трубопроводний); виробничі аварії. Особливості аварій і катастроф на хімічно-небезпечних об'єктах.

Н.Е. 2.2. Надзвичайні ситуації мирного часу. Їх характеристика (практичне заняття)

Характеристика уражень персоналу ХНО і населення. Способи захисту (отруєння хлором; речовинами переважно загальноотруйної дії, нейротропними отрутами; отруйними технічними рідинами), способи і засоби санітарно-хімічного захисту. Пожежі техногенного походження. Надзвичайні ситуації природного характеру. Загрози медико-біологічного характеру.

Н.Е. 2.3. Аварії на атомних електростанціях та радіаційно-небезпечних об'єктах (практичне заняття)

Аналіз загроз радіаційної небезпеки в Україні. Особливості аварій та катастроф на радіаційно-небезпечних об'єктах. Радіаційна обстановка, яка склалася після аварії на Чорнобильській АЕС (реактор типу РВПК – 1000). Радіаційна обстановка, яка може скластися на атомних електростанціях з реакторами типу ВВЕР – 1000. Оцінка радіаційної обстановки. Прилади радіаційної розвідки. Захисні та лікувально-профілактичні заходи при радіаційних аваріях. Аналіз впливу наслідків Чорнобильської катастрофи.

Н.Е. 2.4. Психологія екстремальних ситуацій. Тероризм (практичне заняття)

Психологія безпеки діяльності (психічні процеси і стани; особливі психічні стани; мотивація діяльності). Сучасний тероризм (фізичний, психологічний). Прояви тероризму. Сучасні види тероризму (ядерний, екологічний, комп'ютерний, електромагнітний). Сучасні засоби терору (хімічна, бактеріологічна, електромагнітна, психотропна і психотропна зброя).

Н.Е. 2.3. Перша медична допомога потерпілим (практичне заняття)

Загальне поняття про першу медичну допомогу. Способи зупинки кровотечі. Перша медична допомога при: кровотечах, травматичному шоці, асфіксії, електротравмі, утопленні та повізанні, тепловому та сонячному ударах, відмороженнях, опіках, переломах кісток. Перша медична допомога при закритих і відкритих ушкодженнях (череп, щелепа та обличчя, шия, хребет, живіт, органи сечовидільної системи, таз). Правила поведінки з потерпілими при травмах. Перша медична допомога при отруєннях.

Список літератури

Основна:

1. Арустамов Э.А., Волощенко А.Е., Гуськов Г.В., Платонов А.П., Прокопенко Н.А. Безопасность жизнедеятельности. – М., 2003. – 496 с.
2. Бедрій Я.І., Джигирей В.С., Кидисюк А.І. та ін. Безпека життєдіяльності. – Львів: Афіша, 1997. – 275 с.
3. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Львів, 2002. – 328 с.
4. Пішак В.П., Радько М.М., Воробйов О.О., Бабюк А.В., Романів Л.В. Безпека життєдіяльності: підручник. – Чернівці: Книги- XXI. – 2007. – 360 с.

Додаткова:

1. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань», ВРУ, № 15/98 – ВР. – К., 1998.

2. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», ВРУ, № 1809 - III. – К., 2000.
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань», ВРУ, № 2397 – XIV. – К., 2001.
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», ВРУ, № 3037 – III. – К., 2002.
5. Закон України «Про правові засади цивільного захисту», ВРУ, № 1859 – IV. – К., 2004.
6. Положення “Про функціональну підсистему “Освіта і наука України” Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру”. Затверджено начальником штабу цивільної оборони Міністерства освіти в науки України від 17 січня 2002 року, № 27.
7. Наказ МНС України “Про затвердження класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій від 22 квітня 2003 року, № 119.
8. Арустамов Э.А., Волощенко А.Е., Гуськов Г.В., Платонов А.П., Прокопенко Н.А. Безопасность жизнедеятельности. – М., 2003. – 496 с.
9. Бабюк А.В., Макарова О.В., Рогозинський М.С., Романів Л.В., Федорова О.Є. Безпека харчування: сучасні проблеми. – Чернівці: Книги-XXI, 2005. – 456 с.
10. Безопасность жизнедеятельности. - Учебник / Под ред. С.В.Белова. – М.: Высшая школа, 2000. – 343 с.

«Психологія»

190 год. (6 кредитів)

Психологія – одна з наук про людину. Об'єктом її вивчення є найскладніша сфера життєдіяльності людини – психіка. Значення психології для підготовки майбутніх фахівців – працівників соціальної сфери діяльності є надзвичайно важливим. Психологія розкриває місце людини в соціальній групі, суспільстві, світі в цілому, сприяє пошукові смислу життя, реалізації потенціалу особистості.

Метою психології є визначення основних категорій особистості, якостей та властивостей, які є джерелом її розвитку і формування.

Навчальна програма, призначена для підготовки студентів, має за мету розкрити теоретичні засади психології, подати певну суму психологічних знань, що допоможе зорієнтуватись в сучасних проблемах сьогодення.

У результаті вивчення курсу «Психологія» студенти повинні знати:

- значення основних психологічних понять та навчитися їх використовувати практично в реальному житті;
- основні методологічні принципи, основні положення загальної психології;
- орієнтуватися в історії та сучасному стані основних проблем;
- про вклад українських філософів, науковців в психологічну науку.

Вміти:

- практично використовувати отриманні знання;
- бути спроможним висвітлювати принципові підходи до вирішення основних проблем загальної психології;
- володіти конкретними методами дослідження.

Ознайомитись:

з теорією та практикою психології, психофізіології, психологією особистості, віковою психологією, специфікою її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, індивідуальних властивостей.

Викладання курсу „Психологія” здійснюється шляхом читання лекцій, проведення семінарських занять, що дасть змогу отримати студентам певну суму психологічних знань.

Вивчення курсу здійснюється за 4 змістовими модулями:

Змістовий модуль 1. Вступ до психології

НЕ1.1. Предмет, стан і структура психології. Загальне поняття про психіку і психологію. Виникнення психології як науки. Основні галузі психологічних знань. Зв'язок психології з іншими науками. Завдання та значення психологічна сучасному етапі.

НЕ 1.2. Методи та основні напрямки сучасної психології. Методи психології та їх класифікація. Аналіз основних напрямків сучасної психології.

НЕ 1.3. Розвиток психіки і свідомості. Поява і розвиток форм психічного відображення у тварин. «Мова» і спілкування у тварин. Виникнення і психологічна характеристика свідомості людини. Відмінність психіки людини від психіки тварин. Свідомість та самосвідомість, їх визначення, умови формування та роль у психічному житті людини.

Змістовий модуль 2. Психологія пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери

НЕ 2.1. Увага. Поняття про увагу та її значення в діяльності людини. Фізіологічні основи уваги. Види та властивості уваги. Розвиток уваги у дітей та дорослих.

НЕ 2.2. Відчуття та сприймання. Поняття про відчуття та сприймання. Фізіологічна основа відчуттів. Класифікація та види відчуттів. Роль відчуттів у навчальній діяльності дітей та професійній діяльності дорослих. Психологічна характеристика видів сприймань. Характерні особливості сприймань. Вікові та індивідуальні особливості сприймань.

НЕ 2.3. Пам'ять, мислення, уява. Поняття про пам'ять та її фізіологічні засади. Види та процеси пам'яті, їх психологічна характеристика. Умови ефективного запам'ятовування та боротьба із забуванням. Типи пам'яті. Формування і розвиток пам'яті.

Поняття про мислення людини. Соціальна природа та фізіологічні основи мислення. Функціонально-операційний бік мислення. Види мислення. Якості розуму.

Поняття про уяву. Уява та її соціальна природа. Фізіологічні основи процесів уяви. Процес створення образів уяви. Види уяви. Мрія.

НЕ 2.4. Емоції, почуття та воля. Поняття про емоції і почуття та їх роль у практичній та пізнавальній діяльності людини. Фізіологічні основи емоцій і почуттів. Форми переживання почуттів. Почуття і особистість. Вищі почуття, їх види та умови формування.

Поняття про волю. Види та структура вольових дій. Воля як певна сукупність вольових якостей. Виховання і самовиховання волі.

Змістовий модуль 3. Індивідуально-психологічні властивості особистості, здібності та діяльність людини

НЕ 3.1. Темперамент та характер. Поняття про темперамент і його фізіологічні основи. Історія розвитку вчення про темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Роль темпераменту в діяльності людини.

Поняття про характер та його структура. Природне та соціальне, типове та індивідуальне в структурі характеру.

НЕ 3.2 Здібності та діяльність людини. Поняття про здібності та їх значення у навчанні, діяльності та спілкуванні людей. Біологічне і соціальну здібностях. Природні та вікові передумови розвитку здібностей.

Поняття про діяльність та її структура. Єдність свідомості та діяльності, їх психологічна характеристика. Основні види діяльності.

Змістовий модуль 4. Спілкування. Психологія особистості та міжособистісні стосунки

НЕ 4.1. Спілкування та мовлення. Поняття про спілкування, його функції і форми. Єдність спілкування і діяльності. Спілкування як обмін інформацією, як пізнання людини людиною та як взаємодія людей.

Мовлення як процес спілкування. Види мовлення та їх психологічна характеристика. Вербальна та невербальна комунікація.

НЕ 4.2. Особистість. Соціальні групи та міжособистісні стосунки. Поняття про особистість у психології. Структура та спрямованість особистості. Соціальний і біологічний фактори формування особистості.

Загальні якості груп та їх класифікація. Розвиток групи. Колектив, його ознаки і структура. Взаємостосунки людей у межах групи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. - М.: Наука, 1980. -334 с.
2. Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды. - М.: Педагогика, 1980. - Т. 1. - 230 с.
3. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. - М.: Наука, 1977. - 380 с.
4. Блонский П.П. Избранные педагогические и психологические сочинения.; В 2-х томах / под ред. А.Петровського. - М.: Педагогика, 1979. - 304 с.
5. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте: Психол. исслед. - М: Просвещение, 1968. - 464 с.
6. Выготский Л.С. Психология искусства / Под ред. М.Ярошевского. - М.: Педагогика, 1987. - 344 с.
7. Деркач А.А. Акмеология: Уч. пособ. - СПб: Питер, 2003. - 256 с.
8. Деркач А.А., Кузьмина Н.В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма. - М: РАУ, 1993. - 23 с.
9. Дмитренко А.К., Чуйко Г.В. Основы гуманістичної психології: Навчально-методичний посібник. - Чернівці: Прут, 2002. - 268 с.
10. Дружинин В.Н. Структура и логика психологического исследования. -М.: Институт психологии РАН, 1993. - 120 с.
11. Дьяченко М.И. Психологический словарь-справочник. - Мн: Харвест, 2001. - 576 с.
12. История зарубежной психологии, 30-е - 60-е г. XXв.; Тексты / Под ред. Гальперина П.Я. - М.:МГУ, 1986. - 342 с.

Французька мова (факультет комп'ютерних наук I, II курси) 180 год.(5 кредитів)

Основна мета викладання практичного курсу з французької мови полягає в набутті майбутніми фахівцями з економіки певного рівня знань з французької мови та вмінь опрацьовувати франкомовні тексти за фахом.

Завдання вивчення дисципліни полягає у формуванні у студентів навичок працювати з фаховою франкомовною літературою; опануванні комунікативною системою діалогічних реплік щодо особи студента, його повсякденного способу життя, його навчання і наукових захоплень, та місця проживання (села, міста, країни).

В результаті вивчення дисципліни студент повинен оволодіти такими компетенціями: вільно читати тексти зі спеціальності; вміти правильно перекласти з допомогою словника текст зі спеціальності; розуміти основний зміст прочитаного; формулювати питання до змісту прочитаного і відповісти на них; пояснити поширені у фахових текстах граматичні явища; підтримати бесіду (на побутовому рівні); реферувати зміст україномовного тексту зі спеціальності; застосовувати отримані на заняттях знання під час самостійної та індивідуальної роботи; самостійно здобувати нові знання; застосовувати набуті знання у своїй професійній діяльності, а також при складанні кандидатського мінімуму з французької мови.

1 семестр Змістовий Модуль 1.

НЕ 1.1

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Будова французького речення. Види означеного та неозначеного артиклів.

НЕ 1.2

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Множина іменників. Вказівний займенник *ce, ça*. Теперішній час дієслів I групи

НЕ 1.3

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Присвійні прикметники та їх вживання. Теперішній час дієслів II групи

НЕ 1.4

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Питальне речення з простою інверсією. Теперішній час дієслів III групи

HE 1.5

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Заперечна форма дієслова. Вказівні прикметники. Запитання до підмета. Розмовна тема “Моя біографія”

HE 1.6

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Присвійні прикметники. Злитий артикль. Питальне речення зі складною інверсією. Розмовна тема “Моя біографія”

HE 1.7

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Питальні прислівники *où, d'où, quand, comment, pourquoi*. Питальний прикметник *quel*. Діалог на тему “Знайомство”.

HE. 1.8 Самостійна робота

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

HE. 1.9

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Безособовий зворот *il y a*. Різниця між *il y a* та *être*.

HE. 1.10

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Особові придієслівні займенники

HE. 1.11

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Основні правила утворення множини іменників. Наказовий спосіб дієслів.

HE. 1.12

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Невживання артиклів. Година та годинник

HE. 1.13

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Найближчий майбутній час. Керування дієслів. Різниця між дієсловами *dire, parler*

Змістовий Модуль 2.

HE 2.1

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Основні правила утворення жіночого роду прикметників

HE 2.2

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Відмінювання займенникових дієслів у всіх формах теперішнього часу

HE 2.3

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Займенникові дієслова в стверджувальній та заперечній формі наказового способу. Тема “Мій робочий день”

HE 2.4

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Безособові дієслова та вирази. Безособовий займенник *on*. Тема “Мій робочий день”

HE 2.5

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Запитання до непрямого додатка істоти та неістоти. Діалог на тему розпорядку дня

HE 2.6

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Заперечні займенники та прислівники: *rien, personne, jamais, plus, nulle part, ni...ni*

HE 2.7

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Неозначені прикметники *tout, même*. Випадки їх вживання та переклад.

HE 2.8

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Неозначені прикметники *chaque, quelques, plusieurs* Випадки їх вживання та переклад.

HE 2.9

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Неозначені прикметники *certain, autre*. Випадки їх вживання та переклад.

HE 2.10

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Прислівники *у, en*. Особливості їх вживання у французькій мові

HE 2.11

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Закріплення вивченого граматичного та лексичного матеріалу за семестр

HE 2.12

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу
Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

2 семестр Змістовий Модуль 1.

HE 1.1

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Утворення складного минулого часу *Passé composé*. Дієприкметник минулого часу

HE 1.2

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Закріплення складного минулого часу. Відмінювання вивчених дієслів у всіх формах Розмовна тема “Моє навчання в університеті”

HE 1.3

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Місце особових придієслівних займенників-додатків у складних часах. Різниця між дієсловами *aller, venir, marcher*. Діалог на тему “Моє навчання”

HE 1.4

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Артикль і прийменник *de*. Утворення множини прикметників. Питання до прямого додатка істоти та неістоти.

HE 1.5

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

HE 1.6

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Passé composé дієслів, що відмінюються з *être*. Місце прислівників у складних часах

HE 1.7

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Узгодження дієслів, що відмінюються з допоміжним дієсловом **avoir**

HE 1.8

Самостійна робота

Неозначені займенники: форми, вживання та переклад

HE. 1.9

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

Змістовий Модуль 2.

HE 2.1

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Займенникові дієслова в складному минулому часі. Відносні займенники *qui*, *que*. Розмовна тема "їжа"

HE 2.2

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Особливі форми наказового способу. Утворення жіночого роду іменників. Діалог на тему "В кафе"

HE 2.3

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Особливості вимови та написання кількісних і порядкових числівників

HE 2.4

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Запитання до іменної частини присудка

HE 2.5

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

HE 2.6

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Складні відносні займенники, особливості їх вживання

HE 2.7

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Відносний займенник *dont*. Особові займенники *en*, *y*: їх місце в реченні

HE 2.8

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Утворення жіночого роду прикметників. Повторення вивченого граматичного матеріалу.

НЕ 2.9

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики
3 семестр

Змістовий Модуль 1.

НЕ 1.1

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Утворення минулого незакінченого часу L'imparfait.

НЕ 1.2

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Інфінітивний зворот та Mise en relief.

НЕ 1.3

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Реприза. Місце двох займенників додатків.

НЕ 1.4

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

НЕ 1.5

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Відмінювання дієслів 3 групи у всіх вивчених часах

НЕ 1.6

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Дієприслівник: утворення, вживання.

НЕ 1.7

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Дієприкметник теперішнього часу: утворення, вживання.

НЕ. 1.8

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Складний дієприкметник минулого часу.

НЕ. 1.9

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Абсолютний дієприкметниковий зворот.

НЕ. 1.10

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Місце прикметника, його узгодження та ступені порівняння прикметників.

НЕ. 1.11

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

Змістовий Модуль 2.

НЕ 2.1

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Утворення майбутнього простого часу: Futur simple

НЕ 2.2

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Відмінювання дієслів 3 групи у Futur simple.

НЕ 2.3

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Підрядне умовне речення. Інфінітив минулого часу.

НЕ 2.4

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Дієслівні перифрази.

НЕ 2.5

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Відмінювання дієслів у вивчених часових формах.

НЕ 2.6

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Повторення вивченого граматичного матеріалу. Відмінювання вивчених дієслів у всіх часах індикативу.

НЕ 2.7

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу
Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

4 семестр

Змістовий Модуль 1.

НЕ 1.1

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Утворення давноминулого часу.

НЕ 1.2

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Займенникові дієслова з пасивним значенням.

НЕ 1.3

Фонетико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Ступені порівняння прислівників та особливості вживання деяких прислівників.

НЕ 1.4

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу
Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

НЕ 1.5

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Повторення часів Imparfait, Futur dans le passé. Відмінювання дієслів у цих часах.

НЕ 1.6

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики
Умовний спосіб. Загальні відомості. Утворення теперішнього часу умовного способу. Його вживання.

HE 1.7

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Утворення минулого часу умовного способу. Його вживання.

HE 1.8

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Вживання часів умовного способу.

HE 1.9

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Узгодження часів умовного способу.

HE 1.10

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Утворення Futur antérieur.

HE 1.11

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

Змістовий Модуль 2.

HE 2.1

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Subjonctif-загальні положення. Утворення Subjonctif présent.

HE 2.2

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Вживання Subjonctif présent

HE 2.3

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Непряме питання та інверсія підмета.

HE 2.4

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Присвійні займенники. Subjonctif у підрядних означальних та обставинних реченнях.

HE 2.5

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Passé simple. Утворення та вживання.

HE 2.6

Лексико-граматичний аспект з елементами розмовної практики

Повторення вивченого граматичного матеріалу. Відмінювання вивчених дієслів у всіх часах Subjonctif.

HE 2.7

Усний та письмовий контроль вивченого матеріалу

Перевірити якість засвоєння поданого матеріалу з точки зору фонетики, граматики та лексики

Основна література до дисципліни

1. Крючков Г.Г., Мамотенко М.П., Хлопук В.С., Воєводська В.С. Français accéléré. Прискорений курс французької мови. – К.: Видавництво А.С.К., 2007. – 384 с.
2. Попова И.Н., Козакова Ж.А. Грамматика французского языка. Практический курс. – М., 2003. – 476 с.

3. Бурбело В. Б., Андрашко К. М., та інш. Словник французько-український, українсько-французький. – К., 1996.
4. Витрешко Н. Л. Учебник французского языка для неязыковых (гуманитарных) вузов. – М., 1971.
5. Гак В.Г., Ганшина К.А. Новый французско-русский словарь. – М., 2004.
6. Дроздов А. А. Граматика французької мови в таблицях та схемах. – К., 1997.
7. Князева Д. А., Шаповал Г. А., Яценюк М. Г. Завдання для проведення занять з розмовної практики для студентів неспеціальних факультетів. – Чернівці, 1992.
8. Brunel F., Valletta A. Orthographe. Grammaire. Conjugaison. - P., 1991.
9. Delatour Y., Jennepin D. Nouvelle grammaire du français. – P.: Hachette, 2004. – 368 p.
10. Le français dans le monde. – Paris.
11. Le monde. – Paris.
12. Perrot J. La Linguistique. – P., 1953.
13. Robert P. Dictionnaire de la langue française. – P., 1993.
14. Volkova T. E. Le français en vacances. – М., 1988.

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

108 (3 кредити)

Мета дисципліни: формування у студентів наукового економічного мислення, навичок пізнання реальних економічних процесів і явищ, вміння аналізувати конкретні економічні ситуації та приймати раціональні економічні рішення.

Завдання дисципліни:

- обґрунтування загальних засад економічного життя суспільства;
- розкриття закономірностей розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів;
- дослідження ролі економічних знань у розробці шляхів планомірної трансформації вітчизняної економіки в соціально орієнтовану економічну систему;
- з'ясування механізму використання економічних законів, закономірностей, принципів управління людьми у процесі господарської діяльності;
- вивчення специфічного характеру економічної ролі держави у регулюванні різноманітних економічних процесів та явищ на різних стадіях розвитку ринково орієнтованих економічних систем;

- аналіз тенденцій розвитку світової економіки, проблем її глобалізації у сучасних умовах.

Курс поділяється на два змістовних модуля (ЗМ):

ЗМ 1. „Загальні питання економіки та мікроекономіки”;

ЗМ2. „Макроекономіка і мегаекономіка”

ЗМ1. Загальні поняття економіки і мікроекономіка

НЕ 1.1. Предмет і методи економічної теорії

Виникнення економічної теорії та основні етапи її розвитку. Сучасні напрямки та школи економічної теорії.

Предмет економічної теорії, його визначення в різних економічних вченнях. Завдання та функції економічної теорії.

Теоретичні та емпіричні методи пізнання економічних процесів. Мікро- та макроекономічний аналіз.

Загальні, функціональні та галузеві економічні науки. Економічна теорія, економічна політика, господарська практика.

Економічне мислення, його роль у розвитку суспільства.

НЕ 1.2. Потреби та економічні ресурси

Економічні потреби, їх класифікація та умови задоволення. Безмежність потреб та закономірності їх розвитку. Економічні потреби та економічні інтереси, механізм їх реалізації.

Потреби і споживчі блага. Способи класифікації та характерні риси благ. Економічні та неекономічні блага; приватні, суспільні та квазісуспільні блага; матеріальні та нематеріальні блага. Загальна і гранична корисність споживчих благ. Закон спадної граничної корисності. Вимір корисності. Правило оптимізації корисності

Фактори (ресурси) виробництва та їх види. Плата за ресурси.

Обмеженість ресурсів, варіантність їх використання та необхідність економічного вибору. Виробничі можливості економіки. Альтернативна вартість. Графік межі виробничих можливостей. Ефективність використання ресурсів та умови економічного зростання.

НЕ 1.3. Типи економічних систем

Суть економічної системи, її структура та інфраструктура. Основні елементи структури економічної системи: відносини власності, механізм координації економічних дій, спосіб розподілу виробничих ресурсів, характер розподілу доходів.

Традиційна економічна система та її моделі (первісна, рабовласницька, феодалська економіка). Причини та умови функціонування елементів традиційної економіки в сучасному світі.

Ринкова економічна система вільної конкуренції. Панування приватної власності. Вільна конкуренція. Стихийний порядок координації економічних дій.

Командна економічна система. Монополія державної власності. Ієрархічний порядок координації економічних дій. Неefективність використання ресурсів. Хронічний дефіцит.

Змішана економічна система. Плюралізм форм власності. Поєднання ринкових та державних методів регулювання. Моделі розвитку окремих країн (американська ліберальна, японська корпоративна, західноєвропейська соціальна).

Об'єктивна необхідність переходу від командно-адміністративної до ринкової системи в Україні. Особливості та основні напрямки трансформаційних процесів в Україні.

НЕ1. 4. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага

Поняття попиту. Закон і функція попиту. Крива попиту. Нецінові фактори попиту.

Поняття пропозиції. Закон пропозиції. Функція пропозиції. Крива пропозиції. Нецінові фактори пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Надлишок і дефіцит.

Еластичність попиту і пропозиції. Еластичність попиту по ціні та її врахування. Фактори інової еластичності попиту. Еластичність попиту по доходу. Перехресна еластичність. Еластичність пропозиції, її врахування та основні фактори.

НЕ1.5. Виробництво і витрати виробництва

Поняття витрат виробництва. Теорія витрат виробництва та її сучасна концепція. Економічні та бухгалтерські витрати. Види витрат виробництва: валові, середні та граничні витрати.

Витрати виробництва у короткотривалому періоді діяльності фірми. Постійні та змінні витрати. Закон спадної віддачі.

Витрати виробництва у довготривалому періоді діяльності фірми. Ефект масштабу виробництва: позитивні та негативні сторони.

Суть і показники економічної та соціальної ефективності виробництва. Основні напрямки мінімізації витрат та підвищення ефективності виробництва.

НЕ 1.6. Типи ринкових структур

Поняття ринкової структури. Типи ринкових структур: досконала конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія, монополія. Ідеальні і реальні ринкові структури. Чинники ринкових структур: кількість продавців і покупців, диференціація продукту, контроль над ціною, нецінова конкуренція, перешкоди до вступу.

Ринок досконалої конкуренції. Оптимальний випуск фірми. Правило беззбитковості і виходу фірми з ринку. Ціна рівноваги для фірми та галузі в коротко- і довготривалому періодах.

Суть монополії та її ознаки. Причини виникнення і способи класифікації монополій. Оптимальний випуск для монополії. Короткотривала і довготривала рівновага. Економічні наслідки монополії. Регульована монополія. Монопсонія.

Монополістична конкуренція: поняття і поширення. Оптимальний випуск продукції. Рівновага ринку в коротко- і довготривалому періодах. Нецінова конкуренція.

Олігопольний ринок. Взаємна залежність фірм і складність прогнозування ситуації на олігопольному ринку. Форми олігопольної поведінки фірм.

НЕ 1. 7. Види ринків та їх інфраструктура

Основні елементи структури ринку та закономірності її формування. Способи класифікації та види ринків. Суть і функції ринкової інфраструктури.

Ринок товарів і послуг, його структура та інфраструктура. Товарна біржа та її функції. Особливості формування і функціонування товарного ринку та його інфраструктури в Україні.

Ринок природних ресурсів. Земля – як об'єкт купівлі-продажу. Економічна рента. Ціна землі.

Ринок капіталів. Кредит як форма ринку капіталів. Джерела позичкового капіталу. Принципи кредитування. Норма позичкового відсотка. Види кредиту: комерційний, банківський, споживчий, іпотечний, державний, міжнародний. Банки та небанківські фінансово-кредитні установи.

Ринок праці, його особливості. Структура та інфраструктура ринку праці. Біржі праці та їх функції. Фонд зайнятості. Служба зайнятості і ринок праці в Україні.

Ринок цінних паперів. Види цінних паперів та їх роль в ринковій економіці. Дивіденд і курс акцій. Інфраструктура ринку цінних паперів, функції фондової біржі. Фондовий ринок та особливості його формування і функціонування в Україні.

НЕ 1. 8. Підприємництво. Форми організації та механізм управління підприємницькою діяльністю

Суть, принципи, види та умови підприємницької діяльності. Підприємство як організаційна форма господарювання.

Класифікація підприємств за формами власності (приватне, колективне, комунальне, державне, змішане, спільне, іноземне), заснування (унітарне, корпоративне), за розміром (мале, середнє, велике). Особливості казенних підприємств. Господарські товариства. Об'єднання підприємств.

Управління підприємством. Суть та функції менеджменту. Організаційна структура підприємств. Маркетинг, його функції та сучасна концепція.

НЕ 1. 9. Форми доходів в ринковій економіці

Ринковий механізм розподілу доходів. Форми доходів. Проблема нерівності в доходах. Крива Лоренца. Індекс Джині.

Суть, форми і системи заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Номінальна і реальна заробітна плата.

Рента як форма реалізації власності на виняткові ресурси. Земельна рента. Типи і види земельної ренти.

Позичковий процент. Норма позичкового проценту. Фактори, що впливають на ставку процента.

Прибуток. Непередбаченість і ризик у бізнесі. Фактори, то зумовлюють диференціацію прибутку. Економічний прибуток.

ЗМ 2. Макроекономіка і мегаекономіка.

НЕ 2.1 Національна економіка: структура та показники розвитку

Макроекономічний підхід до економіки як до цілого. Галузева й територіальна структури національної економіки. Первинне, вторинне, третинне виробництво. Макроекономічні пропорції.

Оцінка результатів національного виробництва. Національне рахівництво і значення національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП) і його розрахунок. Валовий національний продукт. Чистий внутрішній продукт. Національний доход. Особистий доход до і після сплати податків.

Рівень цін та макроекономічні показники. Реальний та номінальний ВВП. Індекс цін і дефлятор ВВП.

ВВП і суспільний добробут. Рівень життя. Показники рівня життя.

НЕ 2.2. Загальні закономірності макроекономічної динаміки

Сукупний попит (AD), і сукупна пропозиція (AS), нецінові фактори їхньої зміни. Загальна модель макроекономічної рівноваги (AD-AS) та особливості класичного і кейнсіанського підходів до її побудови. Проблеми макроекономічної рівноваги в Україні.

Економічне зростання та його показники. Фактори економічного зростання.

Циклічність як загальна форма економічної динаміки. Суть економічного циклу та його фази. Види та механізм циклічних коливань. Структурні кризи та структурна перебудова економіки. Теорія довгих хвиль Н. Кондратьєва.

Суть, причини і типи інфляції. Показники для вимірювання інфляції та її види. Вплив інфляції на економіку. Інфляція і перерозподіл доходів у суспільстві. Особливості антиінфляційних заходів в Україні.

Зайнятість і безробіття в ринковій економіці. Види і показники безробіття. Вплив безробіття на економічне зростання. Інфляція і безробіття. Засоби боротьби з безробіттям. Державна політика зайнятості в Україні.

НЕ 2.3. Фінансова система країни. Податки та державний бюджет

Необхідність, суть та функції фінансів. Поняття фінансової системи. Фінанси держави, підприємств та домашніх господарств.

Державний бюджет, його надходження та видатки.

Податки та їх функції. Види податків. Прямі, непрямі, та „соціальні” податки. Система оподаткування. Фіскальна політика держави та механізм її реалізації. Крива Лаффера.

Проблеми бюджетної політики. Причини та наслідки бюджетного дефіциту. Державний борг та методи його регулювання

Податково-бюджетна політика в Україні.

НЕ 2.4. Грошово-кредитна система

Суть і функції грошей. Еволюція грошей і їх види.

Ринок грошей. Пропозиція грошей. Грошові агрегати (M1, M2, M3, L). Попит на гроші для операцій. Попит на гроші з боку активів. Загальний попит на гроші. Рівновага на ринку грошей.

Грошово-кредитна система. Функції і статус Центрального банку. Інструменти грошово-кредитної політики: облікова ставка, резервна норма, операції з цінними паперами. Комерційні банки в банківській системі. Функції та операції комерційних банків.

Грошово-кредитна політика та її ефективність. Сучасна грошово-кредитна політика України.

НЕ 2.5. Економічна політика держави

Фіаско ринку та державне втручання в економіку.

Структура цілей економічної політики держави. Підходи сучасних шкіл і напрямків економічної теорії до досягнення даних цілей. Межі державного впливу на економіку.

Адміністративні та економічні методи державного регулювання економіки. Основні напрямки та інструменти економічної політики держави. Фіскальна та грошово-кредитна політика, соціальна та зовнішньоекономічна політика.

Необхідність соціального захисту населення. Державна політика доходів. Цінова політика. Політика зайнятості. Система соціальної допомоги. Індикація і компенсація доходів. Субсидії. Система соціального страхування. Система соціального захисту населення в Україні.

Економічна політика держави в Україні.

НЕ 2.6. Світове господарство та глобалізація світогосподарських зв'язків

Етапи становлення та основні риси світового господарства. Структура світового господарства.

Теоретичні основи міжнародного поділу праці (МПП). Чинники, що визначають МПП. Суть та структура міжнародних економічних відносин.

Суть, етапи та форми міжнародної економічної інтеграції. Фактори, що визначають інтеграційні процеси. Головні інтеграційні угруповання світу. Участь України у міжнародних економічних організаціях. Проблеми інтеграції України у світову економіку.

Глобалізація як нова форма світогосподарських зв'язків. Характеристика глобальної економіки. Рівні глобалізації. Форми прояву та фактори глобалізації. Вплив глобалізації на розвиток світового господарства. Глобалізація та загострення загальноцивілізаційних проблем. Передумови та шляхи вирішення глобальних проблем.

НЕ 2.7. Форми міжнародних економічних відносин

Міжнародна торгівля і світовий ринок. Попит і пропозиція на світовому ринку. Формування світових цін.

Міжнародна кооперація та науково-технічне співробітництво. Спільні підприємства та спільні проекти. Спеціальні (вільні) економічні зони.

Міжнародні валютні відносини. Структура та етапи розвитку МВС. Міжнародні фінансово-кредитні заклади та їх роль у регулюванні

світогосподарських зв'язків. Міжнародний рух капіталів: сутність, форми, масштаби, динаміка і географія. Інвестиційний клімат та інвестиційні ризики.

Міжнародна міграція робочої сили.

Торговий і платіжний баланс, їх складові та методи регулювання.

Місце України в системі міжнародних економічних відносин.

Основна література:

1. Галушка З.І., Комарницький І.Ф., Нікіфоров П.О. Економічна теорія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Чернівці: Рута. – 2007. – 300 с.
2. Економічна теорія: Курс лекцій / За ред. Комарницького І.Ф. – Чернівці: Рута, 2006. – 332 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. – За редакцією Базидевич В.Д.. – 4-те вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2005. – 615 с.
4. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Відп. ред.. Г.Н. Климко. – 5-те вид., випр. – К.: Знання-Прес, 2004. – 615 с. Посилання в Інтернеті: <http://www.bizlib.info/text/Econom/polit/index.html>.
5. Основи економічної теорії. Підручник / А.А.Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко. – К.: Вища школа. – 2001. – 606 с.

Викладацький склад: Дисципліна читається викладачами кафедр економічної теорії та менеджменту

Методика викладання та методи навчання: лекції, семінарські і практичні заняття, проведення наукової студентської конференції, індивідуальні консультації.

Оцінювання: іспит

„ІСТОРІЯ УКРАЇНИ”

(для неспеціальних факультетів)

108 год. (3 кредити)

Мета викладання дисципліни: ознайомити студентів з найголовнішими подіями вітчизняної історії, з героїчними (і трагічними) сторінками боротьби українського народу проти поневолення, за свою свободу, незалежність, державність.

У результаті вивчення курсу студент має набути таких компетенцій: володіти навиками бібліографічного аналізу, способами і прийомами роботи з різними базами даних, бібліотечними та музейними фондами; комплектувати, обробляти та класифікувати архівні документи, археологічні та етнографічні матеріали; користуватися ПК для виявлення й обробки джерельних даних; володіти необхідним лексичним мінімумом сучасних і давніх іноземних мов в межах потреби своєї професійної діяльності; вести краєзнавчу роботу, виявляти, пропонувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток; використовувати набуті психолого-педагогічні і методичні прийоми для підвищення свого фахового рівня.

Вивчення курсу здійснюється за двома змістовими модулями:

Змістовий модуль 1

Давня і середньовічна історія України

НЕ 1.1. Київська Русь і її місце у історії українського народу.

- Східні слов'яни: розселення, господарство, суспільний устрій, вірування;
- Утворення держави Київська Русь; норманська та анти норманська теорії;
- Основні етапи політичного розвитку;
- Особливості соціально-економічного розвитку Київської Русі.

НЕ 2.1. Українські землі в складі Литви та Польщі (XIV-XVI ст.)

- Боротьба Литви та Польщі за українські землі; Кревська та Люблінська унії;
- Еволюція політичного статусу українських земель;
- Соціально-економічний розвиток українських земель;
- Виникнення козацтва.

НЕ 3.1. Визвольна війна українського народу середини XVII ст.

- Причини і початок визвольної війни. Перші перемоги;
- Воєнні дії 1649-1653 рр.;
- Формування основ української державності в ході визвольної війни;
- Переяславська рада та „Березневі статті”.

НЕ 4.1. Становище українських земель в складі Російської імперії та Речі Посполитої у кінці XVII-XVIII ст.

- Обмеження автономії Гетьманщини; Гетьманування І.Мазепи, його Коломацькі статті;
- Наступ на автономію Гетьманщини після поразки Мазепи, Малоросійська колегія;
- Відновлення і остаточна ліквідація Гетьманщини.

Змістовий модуль 2.

Нова та новітня історія України

НЕ 5.1. Розвиток українських земель в складі Російської та Австрійської імперії в кінці XVIII – на початку XX ст.

- Політичні, соціально-економічні, юридичні та адміністративні зміни в долі українських земель в останній чверті XVIII ст.;
- Соціально-економічний розвиток Наддніпрянщини та західноукраїнських земель;
- Українські землі в Першій світовій війні;

НЕ 6.1. Національно-демократична революція в Україні (1917-1920 рр.)

- Формування і діяльність Центральної ради;
- Боротьба за владу в Україні у кінці 1917-на початку 1918 рр. Четвертий Універсал;
- Гетьманат Павла Скоропадського;
- Внутрішня і зовнішня політика Директорії;
- Внутрішня та зовнішня політика ЗУНР.

НЕ 7.1. Україна в роки Другої світової війни

- Початок Другої світової війни і доля західноукраїнських земель, Буковини та Бессарабії.
- Окупаційний режим на території України.

- Визволення України і відновлення радянської влади.

НЕ 8.1. Політичний та соціально-економічний розвиток України в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

- Десталінізація суспільства та культури;
- Хрущовська відлига;
- Соціальні та економічні реформи;
- Застійні та кризові явища в економіці та суспільному житті України;
- Дисидентський рух в Україні.

Основна література до курсу

1. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Вид. центр “Академія”, 2002. – 565 с.
2. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К.: Наук. думка, 1995. – 687 с.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Репринтне відтворення видання 1913 року. – К.: “Золоті ворота” – ДТК УРСР – “Радуга”, 1990. – 524 с.
4. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Львів: Вид-во НТШ у Львові, 1991. – 230 с.
5. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. – К.: Знання-Прес, 2006. – 460 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
6. Лановик Б., Лазарович А. Історія України. – К.: Знання-Прес, 2006. – 598 с.
7. Субтельний О. Україна: Історія. – К.: Либідь, 1991. – 510 с.

Українська мова за професійним спрямуванням 54 години (1.5 кредита)

Розширення сфери вживання української літературної мови активізувало завдання навчитися вільно володіти всіма ресурсами мови, набути міцні навички орфографії, пунктуації і стилістики, дбати про високий рівень культури усного і писемного мовлення ділової людини.

Мета курсу – коригування знань студентів у тих практичних аспектах української мови, які постійно „працюють” у їхній галузі фахових знань (терміновживання, культура усного та писемного мовлення офіційно-ділового та наукового стилів тощо); підвищення загального мовного рівня студентів.

Компетенції,

якими має володіти студент у процесі вивчення дисципліни

Студент повинен **розуміти** необхідність для кожної ділової людини:

- досконалого володіння українською мовою як визначальним складником фахової культури спеціаліста;
- удосконалення навичок використання різних стилів у власному мовленні;
- засвоєння всіх норм сучасної української літературної мови;
- володіння основними комунікативними ознаками культури мовлення діловою людиною;
- розвитку навичок ораторського мистецтва та культури писемного мовлення в офіційно-діловому та науковому стилях;
- засвоєння умінь укладання документів.

Студент повинен **знати:**

- основні ознаки стилів сучасної української літературної мови;
- орфографічні, морфологічні, лексичні, стилістичні, синтаксичні та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови;
- жанри професійного спілкування та їх основні комунікативні ознаки;
- основи культури усного і писемного професійного мовлення;
- етикет ділового спілкування;
- загальні вимоги до складання та оформлення професійних текстів і документів.

Студент повинен **уміти:**

- володіти культурою діалогічного та полілогічного мовлення;
- здійснювати структурно-стилістичний аналіз і корегувати тексти відповідно до норм української літературної мови;
- сприймати, відтворювати і створювати наукові фахові тексти та різноманітні професійні документи;
- застосовувати українську термінологію свого фаху в різноманітних комунікативних ситуаціях професійної діяльності;
- користуватися загальномовними та спеціальними словниками;
- виконувати роль, відведену в ході ділового спілкування;
- підготувати і виголосити публічний виступ (доповідь, промова, звинувачення, захист, дискусія тощо);
- дотримуватися мовного етикету відповідно до комунікативної ситуації.

ЗМ 1. СУСПІЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ МОВИ. СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

НЕ 1.1. Суспільне значення української мови, її правовий статус (мова як компонент професійної культури спеціаліста; мова та її функції; основні етапи становлення української мови; державотворча роль мови; історія української мови як державної; основи мовної політики і чинники прискорення процесів упровадження державної мови; літературна мова як вища форма розвитку мови; форми сучасної української літературної мови; поняття мовної норми; основні мовні форми) – 2 год. (пр.).

НЕ 1.2. Стилi сучасної української літературної мови (основні ознаки функціональних стилів сучасної української мови; функціонування та особливості наукового стилю; функціонування та особливості офіційно-ділового стилю; функціонування та особливості публіцистичного стилю) – 2 год. (пр.).

НЕ 1.3 Особливості наукової та офіційно-ділової лексики сучасної української мови (основні етапи становлення і розвитку сучасної української термінології; типи термінологічних словників; ознаки науково-термінологічної та виробничо-професійної лексики; історичне формування мови ділових паперів; мовні кліше і штампи) – 2 год. (пр.).

ЗМ 2. НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ

НЕ 2.1. Морфологічні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні (особливості використання граматичних форм іменників, прикметників, займенників у професійному мовленні; особливості використання дієслівних форм у професійному мовленні; синонімія способових форм дієслова; труднощі перекладу процесових понять; службові слова у професійному мовленні; правопис та відмінювання географічних назв; відмінювання числівників; правопис та відмінювання імен, імен по батькові та прізвищ) – 4 год. (пр.).

НЕ 2.2 Лексичні та стилістичні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні (лексичні норми української мови; явища лексичної омо- та паронімії; міжмовна омонімія; явище суржику; терміни, виробничо-професійні та науково-технічні професіоналізми; номенклатурні назви у професійному мовленні; стилістичні норми української мови та їх специфіка в офіційно-діловому та науковому стилях; тавтологія та плеоназм) – 4 год. (пр.).

НЕ 2.3. Синтаксичні норми української літературної мови у професійному мовленні (синтаксичні норми української літературної мови; порядок слів як стилістичний засіб; відокремлені слова і конструкції у професійному мовленні; складні випадки узгодження і керування; правила використання активних і пасивних конструкцій та безособових форм; специфіка українських приєдникових конструкцій) – 2 год. (пр.).

ЗМ 3. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СПЕЦІАЛІСТА.

СКЛАДАННЯ Й РЕДАГУВАННЯ НАУКОВИХ ТА ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИХ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕКСТІВ

НЕ 3.1. Поняття культури мовлення (основні комунікативні ознаки культури мовлення:

1) правильність як комунікативна ознака мовлення; правила і норми; 2) точність і логічність мовлення; поняття про алогізми; умови досягнення точності й логічності мовлення; 3) багатство (різноманітність) мовлення: види синонімів, омоніми, пароніми тощо; 4) чистота мовлення; поняття „діалект – діалектизм”, „канцеляризм – мовний штамп”, „вульгаризм” та ін.; 5) доречність і достатність мовлення; б) виразність мовлення; особливості усної та писемної форм мовлення) – 4 год. (пр.).

НЕ 3.2. Культура писемного мовлення (технічні правила оформлення рукописних та машинописних текстів) (правила оформлення титульної сторінки наукового тексту; правила цитування; норми оформлення списку використаної літератури; рубрикація наукових та офіційно-ділових текстів; культура писемного мовлення офіційно-ділового та наукового стилів) – 4 год. (пр.).

НЕ 3.3. Сучасний документ. Норми, правила, варіанти (поняття про документ; класифікація документів; реквізити документів, формуляр; вимоги до укладання документів. вимоги до автобіографії та її укладання; вимоги до резюме та його укладання; вимоги до характеристики та її укладання; вимоги до заяви та її укладання) – 2 год. (пр.).

НЕ 3.4. Укладання й редагування документів (укладання довідково-інформаційних та обліково-фінансових документів (пояснювальна й доповідна записки, відгуки, довідки, звіти, оголошення, плани робіт, подання, клопотання, протоколи, витяги з протоколів, службові листи, службові телеграми, факси, телефонограми, акти, розписка, доручення); укладання розпорядчих документів (постанова, ухвала, розпорядження, накази, вказівки) – 4 год. (пр.).

НЕ 3.5 Культура усного ділового мовлення (орфоепічні норми української мови; види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням (ділова нарада, службова бесіда, телефонна ділова розмова); види і жанри публічних виступів (виступ під час наради, промови з нагоди урочистих зустрічей, громадсько-політична та академічна промови та ін.; структура публічного виступу; підготовка до виступу: добір матеріалу, обґрунтування теми, реєстр і тлумачення ключових слів, засоби активізації уваги слухачів.) – 4 год. (пр.).

Для засвоєння курсу студентам пропонуються такі джерела:

Основна література

Література до ЗМ 1

1. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К.: Рідна мова, 1998. – 475 с.
2. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови. – К.: АртЕк, 1998. – 190 с.
3. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: Мова та етика ділової комунікації: Навч. посіб. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К.: АртЕк, 2002. – 208 с.
4. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспекти. – К.: Вид. дім “KM Academia”, 2000. – 218 с.
5. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / За ред. Бабич Н.Д. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 572 с.
6. Олійник О. Світ українського слова. – К.: Хрещатик, 1994. – 415 с.
7. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство: Підручник. – Львів: Світ, 1994. – 216 с.
8. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. – К.: АртЕк, 2001. – 392 с.
9. Свердан т., Рувьова Н. Українська мова з професійним спрямуванням: Навчальний посібник для студентів юридичного факультету. – Чернівці: Рута, 2005. – 72 с.
10. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во “Укр. енциклопедія” імені М.П.Бажана, 2000. – 752 с.

Література до ЗМ 2

11. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо / Уклад. Я.Б.Тимошенко. – К.: Либідь, 1991. – 256 с.
12. Войналович О., Моргунок В. Російсько-український словник наукової і технічної мови. – К.: Наук. думка, 1997.
13. Ділова українська мова: Посібник для студентів вузів / За ред. Н.Д.Бабич. – Чернівці: Рута, 1996. – 276 с.
14. Зубков М. Сучасна українська ділова мова. – 2-ге вид., доповнене. – Х.: Торсинг, 2002. – 448 с.
15. Караванський С. Секрети української мови. – К.: УКСП “Кобза”, 1994. – 152 с.
16. Корж А.В. Ділова українська мова для юристів: Лекції та комплексні завдання. Навч. посібник. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002. – 176 с.
17. Нелюба А. Теорія і практика ділової мови. – Х.: Акта, 1997.– 192 с.
18. Плотницька І.М. Ділова українська мова. Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.
19. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.

20. Російсько-український словник-довідник “Порадник ділової людини” / Уклад. О.М.Коренга та ін. – К.: Основа, 1995. – 320 с.
21. Свердан М., Свердан Т. Українська мова з професійним спрямуванням: Практикум для студентів економічних спеціальностей. – Чернівці: Рута, 2005. – 216 с.
22. Склад і структура термінологічної лексики української мови / За ред. А.В.Крижанівської. – К.: Наук. думка, 1984. – 193 с.
23. Словник іншомовних слів / Уклад.: С.М.Морозов, Л.М.Шкарапута. – К.: Наук. думка, 2000. – 680 с.
24. Словник труднощів української мови / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К.: Рад. шк., 1989. – 336 с.
25. Українська мова і мовлення: Навч. посібник / За ред. Н.Д.Бабич. – Чернівці: Рута, 1999. – 96 с.
26. Український правопис / АН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні; Інститут української мови. – 4-те вид., випр. й доп. – К.: Наук. думка, 1993. – 240 с.
27. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Підручник. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 480 с.

Література до ЗМ 3

28. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
29. Коваль А.П. Культура ділового мовлення: Писемне та усне ділове спілкування. – Вид. 3-тє. – К.: Вища шк., 1982. – 287 с.
30. Коваль А.П. Культура ділового спілкування: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1992. – 280 с.
31. Культура писемного мовлення (орфографічна і пунктуаційна правильність): Навч. посібник / За ред. Н.Д.Бабич. – Чернівці: Рута, 2000. – 96 с.
32. Культура української мови: Довідник / За ред. В.М.Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 302 с.
33. Плотницька І.М. Ділова українська мова. Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.
34. Томан І. Мистецтво говорити / Переклад з чеської. – К.: Політвидав України, 1989. – 293 с.
35. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С.П.Бибик, І.Л.Михно, Л.О.Пустовіт, Г.М.Сюта. – К.: Довіра; УНВЦ “Рідна мова”, 1997. – 399 с.
36. Чмут Т.К. Культура спілкування: Навч. посібник. – Хмельницький: ХІРУП, 1996. – 345 с.

Додаткова література

Література до НЕ 1.1. Суспільне значення української мови, її правовий статус

37. Дончик В. Мова не винна // Слово і час. – 2001. – № 2. – С.69-75.
38. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. – Дрогобич: Видавнича фірма “Відродження”, 1994. – 218 с.
39. Кононенко П.П., Кононенко Т.П. Феномен української мови: Генеза, проблеми, перспективи. Історична місія. – К.: Наша наука і культура, 1999.
40. Лесюк М. Державній мові – державний захист! // Лесюк М. Доля моєї мови. Науково-популярне видання. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2004. – С.194-199.
41. Огієнко І. Наука про рідномовні обов’язки. – Факс. вид. – К.: АТ “Обереги”, 1994. – 72 с.
42. Огієнко І.І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. – К.: Либідь, 1995. – 296 с.
43. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А.П.Грищенка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк., 1997. – 493 с.
44. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині ХХ століття: стан і статус. – Торонто, 1987.

Література до НЕ 1.2. Стилї сучасної української літературної мови

45. Бабич Н.Д. Культура ділового мовлення початку ХХ ст. // Наук. вісник Чернівецького держ. ун-ту: Слов. філол. – Вип. 93. – Чернівці: Рута, 2000. – С.163-171.
46. Бабич Н.Д. Стилї, підстилї чи жанри літературної мови // Наук. вісник Чернівецького ун-ту. – Вип. 93. Слов. філол. – Чернівці: Рута, 2002. – С.92-101.
47. Жанри і стилї в історії української літературної мови. – К.: Наук. думка, 1989. – 293 с.
48. Овчаренко С.В. Інформаційність жанру. – Одеса, 1998.

Література до НЕ 1.3. Особливості наукової та офіційно-ділової лексики сучасної української мови

49. Безгодова Н. Співвідношення понять термінологія – професіоналізм – номенклатура (теоретичний аспект) // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. – Вип. 34. – Ч.І. – Львів, 2004. – С.458-463.
50. Беценко Т. Історія становлення та формування офіційно-ділового стилю української мови // Наук. вісник ЧНУ: Зб. наук. праць. – Вип. 117-118. Слов. філологія. – Чернівці: Рута, 2001. – С.45-52.

51. Горобець В. Розвиток термінології права в українській літературній мові XIV – XVIII ст. // Мовознавство. – 1984. – № 3. – С.57-63.
52. Горобець В.Й. Загальна канцелярська документація XVIII ст. // Укр. мовознавство. – Вип. 16. – 1989. – С.72-80.
53. Новий російсько-український словник фінансової, банківської, економічної та юридичної сфери / С.Я.Єрмоленко, В.І.Єрмоленко, К.В.Ленець, Л.О.Пустовіт). – К.: Довіра; УНВЦ “Рідна мова”, 1997.– 780 с.
54. Паночко М. Зародження української юридичної термінології в Західній Україні в середині XIX ст. // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. – Вип. 34. – Ч.І. – Львів, 2004. – С.473-477.
55. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство: Підручник. – Львів: Світ, 1994. – 216 с.
56. Пещак М.М. Типи українських грамот XIV ст. та їх стилістичні особливості // Мовознавство. – 1970. – № 6. – С.58-66.
57. Півторак Г. Україні: звідки ми і наша мова. – К.: Наук. думка, 1993.
58. Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / Уклад. Й.Ф.Андерш, С.А.Воробйова, М.В.Кравченко та ін. – К.: Наук. думка, 1994. – 600 с.
59. Склад і структура термінологічної лексики української мови / За ред. А.В.Крижанівської. – К.: Наук. думка, 1984. – 193 с.
60. Токарська А. Нормативний аспект комунікативної діяльності юристів (до проблеми уніфікації термінології міжнародного права) // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. – Вип. 34. – Ч.І. – Львів, 2004. – С.438-443.
61. Шапран Д.П. Сучасна українська термінологія маркетингу: Семантика та прагматика: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Дніпропетровськ, 2005. – 19 с.

Література до НЕ 2.1. Морфологічні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні

62. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей. Словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1986. – 312 с.

Література до НЕ 2.2. Лексичні та стилістичні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні

62. Бажал А. І правників потрібно правити (типові мовностилістичні помилки в юридичній літературі) // Урок української. – 2004. – №8-9. – С.31-32.
63. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінськ: ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.
64. Волощак М. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації (Друге доповнене видання). – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2003. – 160 с.
65. Головашук С.І. Словник-довідник з правопису та слововживання / За ред. В.М.Русанівського. – К.: Наук. думка, 1989. – 832 с.
66. Граб Д. Синонімія в юридичній термінології української та французької мов // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – Ужгород, 2000. – С.73-78.
67. Гринчишин Д.Г., Сербенська О.А. Словник паронімів української мови. – К.: Рад. шк., 1986. – 222 с.
68. Поліщук Н.М. Роль лексичної синонімії у процесі формування дипломатичної лексики періоду УНР // Мовознавство. – 1994. – № 6. – С.40-56.
69. Сербенська О., Волощак М. Інновації в сучасній українській мові // Сербенська О., Волощак М. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2001. – С.108-144.
70. Сімонок В. Юридична термінологія у складі лексики української мови // Південний архів. Філол. науки: Зб. наук. праць. – Вип. XIV. – Херсон: Айлант, 2002. – С.105-108.
71. Словник юридичних термінів (російсько-український) / Уклад. Андерш Й., Винник В. та ін. – К., 1994.
72. Тименко Л. Масив лексики в текстах офіційно-ділового стилю української мови // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. – Вип. 34. – Ч.ІІ. – Львів, 2004. – С.314-318.
73. Титаренко В. Лексичні формули в “Актовій книзі Житомирського гродського уряду 1611 року” // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. – Вип. 34. – Ч.ІІ. – Львів, 2004. – С.39-45.
74. Цимбал Н. Структурні й функціональні параметри лексики наукового стилю // Наук. вісник Чернів. ун-ту: Зб. наук. праць. – Вип. 119. Слов. філологія. – Чернівці: Рута, 2001. – С.21-30.
75. Чак Є.Д. Складні випадки вживання слів: Довідкове видання. – Вид. 2-ге, перероб. – К.: Рад. шк., 1984. – 184 с.
76. Чорновол Г.В. Новітня економічна термінологія та її стилістичне вживання в сучасній українській мові (на матеріалі періодичних видань): Автореф. дис. ... філол. наук. – К., 2004. – 24 с.

77. Юридичний словник-довідник / За ред. Ю.С.Шемшученка. – К., 1996.

Література до НЕ 2.3. Типові суржикові конструкції у професійному мовленні та їх корекція

78. Антисуржик / За ред. О.Сербенської. – Львів: Світ, 1994. – 149 с.
79. Кузнецова Т. Суржик і мовлення // Урок української. – 2001. – №6. – С.22-23.
80. Лесюк М. Доля моєї мови. Науково-популярне видання. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. – 288 с.
81. Радчук В. Суржик як недопереклад // Укр мова та літ. – 2000. – № 11.
82. Труб В.М. Явище “суржику” як форма просторіччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С.46-58.
83. Фаріон І. Пошук українського слова в офіційно-діловому тексті // Наук. вісник Чернів. ун-ту: Зб. наук. праць. – Вип. 117-118. Слов. філологія. – Чернівці: Рута, 2001. – С. 253-260.

Література до НЕ 2.4. Синтаксичні норми української літературної мови у професійному мовленні

83. Бабій О.Ф. Засоби вираження функції суб'єкта дії в сучасній українській літературній мові (на матеріалі наукового стилю) // Записки з українського мовознавства: Зб. наук. праць. – Вип. 10. – Одеса: Астропринт, 2000. – С. 157-164.

Література до НЕ 3.1. Поняття культури мовлення

84. Карнеги Д. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично / Перевод Ю.В.Семенова. – М.: АОЗТ “Оникс”, 1994. – 206 с.
85. Корніяка О.М. Мистецтво гречності. – К.: Довіра, 1995. – 94 с.
86. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування: Навч. посібник з етикету для студентів. – 2-ге вид., доп. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 222 с.

Література до НЕ 3.2. Культура писемного мовлення (технічні правила оформлення рукописних та машинописних текстів)

87. Словник скорочень в українській мові / За ред. Л.С.Паламарчука. – К.: Вища шк. Головне вид-во, 1988. – 512 с.
88. Стрій Л.І., Хрустик Н.М. Про правописні норми для абрєвіатур // Записки з українського мовознавства: Зб. наук. праць. – Вип. 11. – Одеса: Астропринт, 2001. – С. 91-96.
89. Шевчук С.В. Разом, окремо, через дефіс: Словник-довідник. – К.: Вид-во А.С.К., 2003. – 416 с.

Література до НЕ 3.3. Сучасний документ. Норми, правила, варіанти.

90. Глушик С.В. та ін. Сучасні ділові папери: Навч. посіб. для вищ. та серед. спец. навч. закл. – 4-те вид., перероб. і допов. – К.: Вид-во А.С.К., 2003. – 400 с.
91. Діденко А.Н. Сучасне діловодство: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 2000. – 384 с.

Література до НЕ 3.4. Укладання й редагування документів

92. Іванова І.В. Основні вимоги до оформлення документів: Текст лекцій. – К.: Торг.-екон. ін-т, 1993. – 83 с.
93. Суд. Зразки документів (заяви, позовні заяви, скарги, клопотання до судів, господарських судів; порядок звернення до Європейського Суду з прав людини): Практ. посібник / Упоряд. І.А.Куян. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К.: Оріяни, 2002. – 240 с.

Література до НЕ. 3.5. Культура усного професійного мовлення

94. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
95. Погрібний М.І. Орфоепічний словник. – К.: Рад. шк., 1984. – 630 с.
96. Сагач Г.М. Золотослів: Навч. посібник. – К.: Райдуга, 1993.– 367 с.
97. Шонц О.П. Науково-теоретичне обґрунтування вимовних норм української літературної мови (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) // Записки з українського мовознавства: Зб. наук. праць. – Вип. 10. – Одеса: Астропринт, 2000. – С. 146-156.

Методика викладання та методи навчання:

У процесі викладання дисципліни застосовуються різноманітні методики викладання та методи навчання, зокрема методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації учіння, методи контролю і самоконтролю у навчанні.

“ПОЛІТОЛОГІЯ”

108 год. (3 кредити)

Мета викладання дисципліни: оволодіння студентами знаннями і уміннями орієнтуватися в основних світових і вітчизняних політологічних школах і напрямках, вирізняти теоретичні, духовні, прикладні, інструментальні компоненти політичного життя, уявлення про політичні явища та процеси у світі, геополітику, геополітичний статус України, сформувати у студентства навички політичного аналізу, вміння застосовувати політичні знання у своїй професійній, громадській та політичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких компетенцій: знати основні політологічні напрямки, школи та концепції; основні методи політологічних досліджень в їх порівняльній характеристиці із тими методами, що мають оволодіти майбутні спеціалісти з огляду на їхні медичні фахові кваліфікації; типологію політичної влади, політичні режими та стилі політичного управління в їх тісному взаємозв'язку із характером сучасних політичних процесів: джерела політичної влади та способи її реалізації; основні форми співвідношення суб'єктів і об'єктів політики в різноманітних політичних системах; походження та сутність держави, типологію сучасних держав, проблеми державотворення в сучасній Україні; роль та значення політичних партій в демократичному правовому суспільстві, спектр політичних рухів, партій та об'єднань в політичному житті України; типи виборчих систем, технологію проведення виборчих кампаній; міжнародні політичні організації, характер їхньої діяльності та вплив на політичні процеси в Україні; типи політичних культур та шляхи формування в українському суспільстві культури демократичного типу, взаємозв'язок політичної культури українців з їхнім національним характером.

На основі отриманих теоретичних знань студенти повинні вміти: орієнтуватись в розмаїтті політичних поглядів на сутність політичної системи та сучасної держави в тісному взаємозв'язку з практикою державотворення в сучасній Україні; науково осмислювати сутність сучасної політичної боротьби різноманітного спектру партій, рухів та об'єднань та вміти свідомо визначити своє місце в суспільстві; усвідомити місце політики як специфічного явища суспільного життя в контексті інших соціальних явищ та процесів, економіки, релігії, науки, культури, освіти, медицини; зрозуміти сутність політичного лідерства, основні вимоги до лідера та здійснюваної ним влади; пояснити характер сучасних політичних систем, закономірності переходу від тоталітарної до демократичної політичної

системи, до громадянського суспільства та правової держави; пояснити особливості політичної психології та роль психологів у виборчих кампаніях.

Вивчення навчальної дисципліни здійснюється за двома змістовими модулями:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТОЛОГІЇ. БАЗОВІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ

НЕ.1.1. Політологія як наука

Поняття “політика” і “політологія”. Предмет науки про політику. Методи політичної науки: історичний, порівняльний, системний, структурно-функціональний, емпіричний, соціологічний, біхейвіористський, загальнологічні методи дослідження. Функції науки про політику: методологічна, науково-теоретична, світоглядна, регулятивна, прогностична, аксеологічна. Структура та система політології. Основні закономірності та парадигми політичної науки. Поняття та категорії політології. Місце та роль політології серед інших соціально-економічних та гуманітарних наук. Виникнення політичної науки як самостійної галузі знання та її боротьба за самостійне існування.

НЕ.1.2. Основні етапи розвитку світової політичної думки

Загальна еволюція концепції політики як соціального. Політичні концепції в країнах Стародавнього Сходу. Політичні ідеї Стародавньої Греції (Сократ, Платон, Аристотель). Політична думка Стародавнього Риму. Цицерон. Середньовічна політична концепція. «Володар» Н. Макіавеллі. Макіавелізм. Т. Гоббс та Дж. Локк про державу та політику. Раціоналістичне трактування політики в працях французьких просвітників. Політична доктрина марксизму. Раціональна ідеологія М. Вебера. Політичні концепції ХХ ст.

НЕ.1.3 Політика як соціальне явище

Історія визначення поняття та категорії “політика”, її сутнісних ознак. Економічні, соціальні, духовні детермінанти політики. Поняття соціального інтересу. Визначення і здійснення всезагальних інтересів як важлива передумова збереження цілісності диференційованого суспільства, порядку, взаємодії індивідів і спільнот між собою. Суб'єкти і об'єкти політики. Основні функції політики: визначення цілей суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особи. Політика насильства і примусу. Правова і соціально-спрямована політика. Ознаки і принципи сучасного цивілізованого політичного процесу. Політика як мистецтво можливого суб'єктивно бажаного і здійснення об'єктивно необхідного. Проблема типологізації політики.

НЕ.1.4. Політична влада

Влада як явище суспільного життя. Концептуальні підходи до проблеми політичної влади. Сутність політичної влади та її головні властивості. Функції влади. Співвідношення державної та політичної влади. Ресурси та джерела влади. Структура владних, відносин та механізм здійснення політичної влади. Носії влади. Основні способи існування влади. Напрямки та способи функціонування влади. Методи здійснення влади. Типи та види влади. Традиційні форми політичної влади. Концепція поділу влади. Централізація та децентралізація влади.

НЕ.1.5. Політична система суспільства

Місце і роль політичної системи в життєдіяльності суспільства. Сутність і типи сучасних політичних систем. Класичні уявлення про політичні системи. Політична влада як основа політичної системи. Структура політичної системи суспільства. Політичний режим. Типологія і динаміка політичних режимів. Основні риси політичного режиму в Україні на сучасному етапі.

НЕ.1.6. Держава в політичній системі суспільства

Поняття держави, її визначальні ознаки і типи. Виникнення та еволюція держави. Різновиди і типи держави. Форми правління держави. Форми державного устрою. Функції держави. Держава і право. Апарат державного управління. Система центральних, регіональних і місцевих органів державного управління.

НЕ.1.7. Політичні партії та партійні системи

Партія як політичний інститут. Виникнення та еволюція політичних партій. Класичні теорії політичних партій і партійних систем. Основні ознаки партії. Багатоманітність підходів до класифікації політичних партій. Внутрішні та зовнішні функції політичних партій в суспільстві. Поняття і типи партійних систем. Типологія партійних систем.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОЯВИ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ. ПРИКЛАДНА ПОЛІТОЛОГІЯ

НЕ.2.1. Демократія як форма організації суспільно-політичного життя

Сутність поняття «демократія». Основні критерії, принципи та ознаки демократичної організації суспільства. Демократія та її роль в політичному процесі. Основні критерії, принципи та ознаки демократичної організації суспільства. Проблеми становлення демократії в Україні.

НЕ.2.2. Громадські організації та групи тиску

Поняття громадських організацій та рухів. їх місце і роль у політичній системі суспільства. Об'єктивні та суб'єктивні передумови та причини їх виникнення. Мета, завдання та організаційно-структурне забезпечення громадських організацій. Підходи до типології громадсько-політичних організацій та рухів. Функції громадсько-політичних організацій та рухів. Групи тиску, поняття, суспільні функції та технологія діяльності. Характер та можливості впливу груп тиску на політичну владу. Лобізм як політична практика. Типи лобіювання. Форми політичного лобі.

НЕ.2.3. Політичні еліти та лідерство

Сутність політичного елітизму та генеза цього поняття. Класичні теорії еліт. Сучасні концепції еліт. Чинники елітарності суспільства. Політична еліта в структурі влади. Системи рекрутування еліт. Політична еліта та демократія. Природа і соціальна сутність лідерства. Генеза класичних поглядів на політичне лідерство. Типологія політичного лідерства. Класифікація М. Вебера. Соціальна роль та функції політичного лідера.

Політичний імідж. Проблеми формування політичних лідерів у сучасній Україні.

НЕ.2.4 Політична свідомість та політична культура

Політична свідомість як форма відображення політичного буття. Політична свідомість суспільства, соціальної групи та особи. Структура та підструктура політичної свідомості. Політична субкультура. Типи політичної свідомості. Сутність, структура, типи політичної культури. Функції політичної культури. Історичні особливості формування політичної культури в Україні, її стан в сучасних умовах.

НЕ.2.5. Політичні ідеології

Поняття ідеології та класичні уявлення про неї. Функції політичної ідеології. Державна ідеологія та політичний ідеал. Рівні політичної ідеології. Основні ідейно-політичні течії сучасності. Лібералізм та неолібералізм. Консерватизм та неоконсерватизм. Марксизм та соціал-демократизм. Фашизм та неофашизм. Християнсько-демократична ідеологія. Ідеологічні орієнтації українського суспільства. Національна ідея та ідеологія державотворення в Україні

НЕ.2.6. Політичні конфлікти

Поняття конфлікту як соціального явища. Західна конфліктологія: історичні та теоретичні аспекти. Співвідношення соціального та політичного конфліктів. Політичні інтереси та суперечності як об'єктивні та суб'єктивні передумови виникнення конфліктів. Форми, моделі, типи і функції політичного конфлікту. Джерела та чинники конфліктів. Учасники та сторони конфлікту. Способи врегулювання та управління політичними конфліктами.

НЕ.2.7. Вибори та виборчі системи

Поняття виборів. Класифікація та особливості виборів. Функції виборів у суспільстві. Принципи виборчого права та організація демократичних виборів. Типи виборчих систем. Умови ефективності виборів Проблеми формування виборчої системи України.

Основна література до курсу

1. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія: Конспект лекцій.-К., 1999.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія.- Львів,2001.
3. Бебик В.М. Політологія: теорія, методологія, практика.- К., 1997.
4. Брегеда А.Ю. Основи політології.- К., 1997.
5. Вебер М. Избранные произведения.- М., 1990.
6. Гаєвський Б. Українська політологія.- К., 1995.
7. Гелей С., Рутар С. Основи політології.- Львів, 1996.
8. Гелей С., Рутар С. Політологія.- К., 1999.
9. Ерышев А.А. История политических и правовых учений.-К., 1998.
10. История политических и правовых учений/ Под ред. В.С.Нерсисянца.- М., 1995.
11. Кухта Б. З історії української політичної думки.- К., 1994.
12. Лазоренко О.В., Лазоренко О.О. Теорія політології: Навч. посібник.- К., 1996.
13. Мадіссон В.В., Шахов В.А. Політологія міжнародних відносин: Навч. посібник.- К., 1997.

14. Політологія /За ред. О.Бабкіної, В.Горбатенка.- К., 1998.
15. Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст.: Хрестоматія /За ред. О.І. Семківа.- Львів, 1996.

Англійська мова за професійним спрямуванням

Мета викладання дисципліни

Мета навчання: вивчення мови на професійному, побутовому та культурологічному рівнях; практичне володіння англійською мовою на автономному рівні, необхідному для ділового та професійного спілкування, реалізація на письмі комунікативних намірів, пов'язаних з виробничими умовами фаху; досягнення студентами рівня знань, відповідних до вимог дипломованого спеціаліста, який забезпечить можливість інструментального застосування іноземної мови.

Завдання вивчення дисципліни:

Після повного закінчення курсу вивчення англійської мови студент повинен: набути мовних, навчальних вмінь та компетенцій на основі сформованих знань; оволодіти комунікативними навичками; продовжити створення бази для автономного й інструментального володіння англійською мовою, що означає набуття необхідних знань для того щоб:

1. брати участь в усному мовленні англійською мовою;
2. реалізувати комунікативні наміри на письмі (ділове листування, оформлення спеціалізованої документації, статті, реферати, тощо);
3. працювати з іншомовними джерелами наукового та професійно-виробничого характеру,
4. здійснювати ознайомче, пошукове та вивчаюче читання: читати не адаптовану літературу із спеціальності з метою отримання наукової інформації і відтворення її рідною мовою;
5. користуватися іншомовними джерелами загального та професійно-виробничого характеру (друкованими та електронними) за результатом скласти реферат або анотацію до прочитаного тексту зі спеціальності (передати його зміст рідною чи англійською мовою);
6. брати участь в усних бесідах англійською мовою в обсязі тематики, передбаченої програмою.

В результаті вивчення дисципліни фахівець повинен знати :

- лексичний та граматичний матеріали відповідно до програми курсу, вміти користуватися цим матеріалом;
- розмовні кліше для проведення бесід, переговорів, тематичних розмов;
- зразки написання анотацій, рефератів, резюме, ділового листування.

Після повного закінчення курсу іноземної мови підготовлений фахівець повинен вміти:

- брати участь в усному мовленні англійською мовою в обсязі тематики, передбаченої програмою;
- реалізувати комунікативні наміри письмово (вести ділове листування, оформляти ділові документи);
- працювати з іншомовними джерелами наукового та професійно-виробничого характеру (друкованими та електронними носіями інформації, скласти реферат або анотацію до прочитаного тексту зі спеціальності, передати його зміст рідною чи англійською мовами).
- у виробничих умовах, на основі лексико-граматичного мінімуму, користуючись професійно орієнтованими іншомовними (друкованими та електронними) джерелами здійснювати ознайомче, пошукове та вивчаюче читання.

3. Зміст дисципліни

3.2. Зміст практичних занять 1-й семестр

№ розд., теми	Назва/тема практичного заняття і його план	К-сть ауд. год
1.	Елементи розмови. Вітання. Автобіографічна інформація. Моя сім'я. Родичі. Професії. Форми звертання. Граматичний матеріал: Вживання артиклів. Відмінювання дієслова 'to be'. Числівники. Теперішній неозначений час.	

	Структура речень. Типи питань.	
2.	Зовнішність людини. Риси обличчя. Будова тіла. Риси характеру. Граматичний матеріал: Ступені порівняння прикметників. Теперішній тривалий час.	
3.	Освіта у Великобританії і Україні. Вивчаємо англійську мову. Чернівецький національний університет. Граматичний матеріал: вираження майбутньої дії.	
	<i>Модульна контрольна робота або усне опитування.</i>	
4.	Будинок / квартира. Кімнати. Моя кімната. Меблі. Пошук житла. Кухонне приладдя. Електроприлади. Житло британців. Граматичний матеріал: Прийменники, присвійний відмінок іменника. Присвійні займенники. Структура there is /are. Неозначені часи. Теперішній завершений час.	
5.	Їжа і напої. Продукти харчування. Прийоми їжі у Великобританії. Традиційні страви української кухні. Рецепти. Граматичний матеріал: Множина іменника. Числівники. Теперішній тривалий. Завершений час.	
	<i>Модуль підсумковий</i>	

2-й семестр

6.	Покупки, магазини, типи товарів. Як робити покупки. Ціна і якість. Реклама. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: артикль, іменники для позначення кількості.	
7.	Гроші. Валюта. Грошова економіка і бартер. Обмін готівки. Купівля і продаж. Банківська система. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: Минулі часи. Модальні дієслова.	
	<i>Модульна контрольна робота або усне опитування</i>	
8.	Здоров'я і хвороби. Відвідування лікаря. У лікарні. Здоровий спосіб життя. Ліки. У аптеці. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: Узгодження часів. Непряма мова. Підрядні речення часу та умови.	
9.	Україна: географічне положення і політична структура країни. Відомі люди України. Культура і історія держави. Київ. Домашнє читання (фахові тексти). Повторення граматичного матеріалу за семестр.	
	<i>Модуль підсумковий</i>	

3-й семестр

10.	Подорожування. Види транспорту. Громадський транспорт. Подорож залізницею/літаком. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: Безособові форми дієслова (інфінітив, дієприкметник)	
11.	На митниці. Бронювання квитків. Проживання у готелі. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: герундій.	
	<i>Модульна контрольна робота. Усне опитування</i>	
12.	Дозвілля. Планування вихідних. Пішохідний туризм. Огляд визначних місць. Канікули і свята. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: повторення – активний / пасивний стан дієслова.	
13.	Міський транспорт. Автомобіль. Правила руху. Вивіски. Подорож автомобілем. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: герундій, комплекси з герундієм.	
	<i>Модуль підсумковий</i>	

4 – й семестр

14.	Мистецтво і культура. Види мистецтв. У кінотеатрі. Театр. Відвідування концерту. Мистецькі фестивалі. Пісенний конкурс «Євробачення». Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: умовні речення.	
15.	Засоби масової інформації: радіо, телебачення, газети і журнали. Роль телебачення в нашому житті. Британська преса. Новини. Домашнє читання (фахові тексти).	
16.	Спілкування і розваги. Хобі. Книги. Правила етикету. В гостях. Домашнє читання (фахові тексти). Граматичний матеріал: типи питань.	
	<i>Модульна контрольна або усне опитування</i>	
17.	Англомовні країни: Великобританія, США, Австралія, Нова Зеландія, Канада. Їх географічне положення і політична структура. Історія, культура і звичаї країн. Флора і фауна. Домашнє читання (фахові тексти).	
18.	Свята у Великобританії, США і в Україні. Домашнє	

	читання (фахові тексти).	
19.	Проблеми екології в Україні і в світі. Домашнє читання (фахові тексти). Повторення граматичного матеріалу.	
20.	Досягнення науки і техніки. Відомі люди України. Повторення лексичного і граматичного матеріалу.	
	Модуль підсумковий	

Література до дисципліни

Основна література:

1. Венкель Т.В., Павлюк О.О. Посібник з граматики і лексики англійської мови. Част.1.- Чернівці, 2007 – 68с.
2. Венкель Т.В., Павлюк О.О. Посібник з граматики і лексики англійської мови. Част.2.- Чернівці, 2007 – 68с.
3. Венкель Т.В., Павлюк О.О. Посібник з граматики і лексики англійської мови. Част.3.- Чернівці, 2007 – 68с.

Додаткова література:

1. Английский язык для студентов-математиков. / В.П. Дорожкина. - Москва: Астрель. АСТ, 2004. - 490 с.
2. Вправи з граматики англійської мови: Навчальний посібник. / Морська Л.І.. - Тернопіль: Астон, 2002. — 162 с.
3. Граматика англійської мови. Збірник вправ: Навч. посібник. / Барановська Т.В. - К.: ТОВ „ВП Логос", 2002. - 368 с.
4. Інтерфейс. Посібник для читання англійською мовою для студентів вищих навчальних закладів. Укл. - Мартинюк В.А. - Чернівці, 2006. - 176с.
5. Практична граматика англійської мови з вправами: Посібник для студентів вищих закладів освіти. / Черноватий Л.М. - Вінниця: Нова
6. Grammarway. Jenny Dooley - Virginia Evans, Express Publishing, - 2006. - 280 p.
7. Read and Speak English with Pleasure. Тучина Н.В. - Харків: СПД ФО Шапіро М.В., 2004. - 304 с.
8. Upstream. Virginia Evans - Lynda Edwards, Express Publishing, - 2006. - 256 p.
9. www.pcworld.com